Sociální aspekty v chování společnosti při nákupu alkoholu po prohibici

Václav Pros, DiS.

Bakalářská práce
2014

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

INSTITUT
MEZIOBOROVÝCH STUDIÍ BRNO

Univerzita Tomáše Bati
Institut mezioborových studií Brno
akademický rok: 2013/2014

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení:	**Václav PROS, DiS.**
Osobní číslo:	**H118254**
Studijní program:	**B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor:	**Sociální pedagogika**
Téma práce:	**Sociální aspekty v chování společnosti při nákupu alkoholu po prohibici**

Zásady pro vypracování:

Zadané a zvolené téma bude zpracováno podle pokynů obsažených v materiálu IMS "Metodika psaní odborného textu a výzkum v sociálních vědách" (IMS 2009). Případně podle dalších materiálů, z nichž některé jsou obsaženy v literatuře připojené k tomuto studijnímu textu. Zejména bude dbáno na dodržování zásad publikační etiky a pravidel společenskovědního výzkumu. Průběžné výsledky práce budou pravidelně konzultovány s vedoucím práce.
S vědomím těchto zásad a pravidel a po konzultaci s vedoucím bude práce zaměřena na:
- vývoj a historii výroby lihu a pěstitelského pálení na našem území,

- legislativu upravující výrobu lihu a lihovin v České republice,
- kompetence a kontrolní činnosti Celní správy České republiky v oblasti výroby, distribuce a prodeje lihovin,
- vyhlášení prohibice a dalších opatření ministerstva zdravotnictví,
- výskyt zdravotně závadných lihovin a jejich prodej jako celospolečenský problém.
V empirické části práce bude proveden výzkum, který se zaměří na zjištění sociálních aspektů v chování spotřebitele při nákupu alkoholu po prohibici, analýza spotřebního chování a spotřebitelské preference při nákupu lihovin.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

Zákon č. 61/1997 Sb., o lihu, ve znění pozdějších předpisů.
Zákon č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních, ve znění pozdějších předpisů.
Nešpor, K. Jak překonat problémy s alkoholem vlastními salami. Praha: Sportpropag, 1996, ISBN není uvedeno.
Skála, J., ...až na dno!?. Praha: AVICENUM, 1988, ISBN 08-045-88.
Škopek J., Výroba destilátů z vlastního ovoce. České Budějovice: Nakladatelství DONA s.r.o., 2003, ISBN 80-7322-045-8.
Další literatura bude průběžně doplňována v průběhu práce.

Vedoucí bakalářské práce: **PhDr. Alena Plšková**
Katedra pedagogiky a psychologie

Datum zadání bakalářské práce: **11. listopadu 2013**

Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2014**

V Brně dne 11. listopadu 2013

doc. PhDr. Miloslav Jůzl, Ph.D.
vedoucí ústavu

L.S.
INSTITUT MEZIOBOROVÝCH STUDIÍ * Stud. administrativa * BRNO IČO: 60555670

doc. PaedDr. Slavomír Laca, PhD.
vedoucí katedry

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby [1)];
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 [2)];
- podle § 60 [3)] odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 [3)] odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

VÁCLAV PROS
.....
Jméno, příjmení studenta

V Brně 14.2.2014 .....

.....
Podpis

---

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevýdělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu, k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Abstrakt česky

Bakalářská práce se zabývá sociálními aspekty v chování společnosti při nákupu alkoholu po prohibici. Teoretická část práce se zaměřuje na výrobu lihu a lihovin, alkohol a prohibici v historii lidské společnosti, správu spotřební daně z lihu a změnami v povinném značení lihu, výskytem otrav závadnými lihovinami a nařízením prohibice v září 2012 na území České republiky.

Součástí bakalářské práce je výzkumné šetření zaměřené na zjištění sociálních aspektů v chování spotřebitele při nákupu alkoholu po prohibici, analýza spotřebního chování a spotřebitelské preference při nákupu lihovin.

Klíčová slova: sociální aspekty, alkohol, prohibice, chování spotřebitele, výzkum, celní správa

ABSTRACT

Abstrakt ve světovém jazyce

The Bachelor's thesis deals with social aspects in a behavior of the society, when buying alcohol after the prohibition. The theoretical part is focused on the production of grain alkohol and spirits, alkohol and the prohibition in the history of the human society, the administration of the excise tax from grain alcohol and changes in a compulsory signification of grain alkohol, occurrence of poison from exceptionable spirits and prohibition's directive in September 2012 in the area of the Czech Republic.

A component of the thesis is a research, which is focused on identifying social aspects in customer´s behavior when buying alcohol after the prohibition, the analysis of consumer´s behavior and consumer´s preferences when buying spirits.

Keywords: social aspects, alcohol, the prohibition, consumer's behavior, a research, the Customs Administration

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma "Sociální aspekty v chování společnosti při nákupu alkoholu po prohibici" vypracoval samostatně pod vedením vedoucího práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

V Bystřici nad Pernštejnem dne 25. 4. 2014 ……..……..

Václav Pros

Poděkování

Děkuji paní PhDr. Aleně Plškové, za odborné vedení, věcné připomínky, rady a metodologickou pomoc, kterou mi poskytla při zpracování bakalářské práce.

Také touto cestou děkuji své přítelkyni Simoně Králíkové za morální podporu a pomoc, kterou mi poskytovala po celou dobu studia a především při zpracování této bakalářské práce.

Václav Pros

OBSAH

ÚVOD **9**
I TEORETICKÁ ČÁST **11**
1 ALKOHOLICKÉ NÁPOJE A SPOLEČNOST **12**
1.1 Alkohol a prohibice v historii lidské společnosti 15
1.2 Spotřeba alkoholu v ČR ve srovnání se státy EU 19
2 VÝVOJ A HISTORIE VÝROBY LIHU **23**
2.1 Výroba lihu a lihovin 24
2.2 Pěstitelské pálení 27
2.3 Kontrolní činnost Celní správy 28
3 SPRÁVA SPOTŘEBNÍCH DANÍ **31**
3.1 Spotřební daň z lihu 32
3.2 Správa spotřební daně Celní správou 33
3.3 Kontrola povinného značení lihu 34
3.4 Společenské a ekonomické aspekty výroby nelegálních lihovin 37
4 PROHIBICE **38**
4.1 Otravy metanolem 39
4.2 Vyhlášení prohibice a zákaz vývozu lihovin 41
II PRAKTICKÁ ČÁST **44**
5 VÝZKUM **45**
5.1 Metody, cíle výzkumu a stanovení hypotéz 45
5.2 Výběr respondentů 46
5.3 Vlastní výzkum 46
5.4 Analýza a prezentace výsledků výzkumu 48
ZÁVĚR **73**
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY **74**
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK **80**
SEZNAM TABULEK **81**
SEZNAM GRAFŮ **83**
SEZNAM OBRÁZKŮ **85**
SEZNAM PŘÍLOH **86**

ÚVOD

Rok a půl po skončení částečné prohibice na celém území České republiky stále dochází ke ztrátám na životech způsobených požitím alkoholického nápoje s obsahem smrtící dávky metanolu. Bohužel jsou otravy závadným alkoholem, i po tak dlouhé době stále ještě aktuálním tématem.

Bakalářská práce na téma "Sociální aspekty v chování společnosti při nákupu alkoholu po prohibici" byla zvolena z toho důvodu, že autor bakalářské práce je příslušníkem Celní správy ČR. Celní správa České republiky je správcem spotřební daně z lihu a dlouhodobě se zabývá problematikou kontroly výroby, distribuce a prodeje lihovin. Dalším důvodem, který vedl autora bakalářské práce k výběru tohoto tématu, je vývoj současné situace, kdy je stále kontrolními orgány nalézán tzv."závadný alkohol". Dochází k dalším otravám a bohužel i úmrtím po požití alkoholických nápojů obsahujících jedovatý metanol.

Dne 14. září 2012 začala v České republice platit historicky první, byť jen částečná, prohibice. V souvislosti s vlnou otrav metanolem ministerstvo zdravotnictví s okamžitou platností zcela zakázalo prodej a nalévání nápojů s obsahem alkoholu 20 % a více. Toto opatření nahradilo starší nařízení z 12. září 2012, které zakazovalo pouze stánkový prodej tvrdého alkoholu. Důvodem pro zavedení částečné prohibice byla nová zjištění právě ze 14. září, kdy na základě analýz vyšlo najevo, že závadný alkohol pocházel z kamenných obchodů a restaurací. Otravy alkoholem se navíc potvrdily i na nových místech republiky. Kauza otrav metylalkoholem se stala největším případem v dějinách české kriminalistiky. Policie již obvinila 61 lidí. Pachatelům hrozí za obecné ohrožení tresty odnětí svobody na dvanáct let až dvacet let. Zcela výjimečná je kauza i co do počtu poškozených. Zatím poslední 50. obětí otravy je dvaapadesátiletý muž z Boskovic na Blanensku, poškozených, které bude u soudu ve Zlíně zastupovat zmocněnec je přes 250. Případ zasáhl dvanáct ze čtrnácti krajů. V souvislosti s počty otrávených pacientů se rozjeli masivní akce celníků, hygieniků, policistů. Došlo k výrazným změnám legislativy, která upravuje výrobu, skladování, nakládání s lihovinami.

I přes rozsáhlé vyšetřování a zpřísnění legislativy i nadále dochází k otravám závadným alkoholem. Nadále se lihoviny výrobců, u kterých byl zakázán jejich prodej z důvodu zjištění nadlimitního množství metanolu, objevují v nabídce prodejců a spotřebitel s vědomím rizika a možných zdravotních následků, ale s vidinou levného nákupu, jako by se ho to netýkalo, tyto lihoviny kupuje. Přemýšlí dnes společnost při nákupu alkoholu

nad jeho možnými zdravotními riziky? Nad tím, kde alkohol kupuje, zda je spotřebitelské balení značeno kontrolní páskou ke značení lihovin?

Cílem této bakalářské práce je, na základě prostudované odborné literatury a provedeného výzkumu, zjištění sociálních aspektů v chování spotřebitele při nákupu alkoholu po prohibici, analýza spotřebního chování a spotřebitelské preference při nákupu lihovin. Výzkum byl také zaměřen na zjištění, zda spotřebitel po prohibici vzal na vědomí závažnost a nebezpečnost požití alkoholu neznámého původu. Jako dílčí cíl bakalářské práce je popsání stručného vývoje a historie výroby lihu a lihovin v České republice, kompetence a kontrolní činnost Celní správy České republiky v oblasti výroby, distribuce a prodeje lihovin. V neposlední řadě byla provedena analýza aktuální situace v rámci chování spotřebitele s ohledem na pohlaví, věk, nejvyšší dosažené vzdělání a čistý měsíční příjem.

Výše uvedené téma bylo autorem zpracováno na základě osobního zájmu a z pohledu profese příslušníka Celní správy a zároveň z pohledu studenta oboru sociální pedagogiky na základě využití odborných znalostí získaných studiem.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 ALKOHOLICKÉ NÁPOJE A SPOLEČNOST

Alkoholické nápoje doprovází člověka na jeho pouti životem už tisíce let. Ve starých pramenech najdeme zmínku o jeho blahodárných účincích, taktéž o právních úpravách trestů při jeho nadměrné konzumaci. V této kapitole budou popsány hlavní historické milníky kontaktu člověka s alkoholem.

Ještě před tím, než první lidé začali sbírat plody a lovit zvěř došlo, jak uvádí ve své knize Dějiny pijáctví Jean-Charles Sournia, k náhodnému objevení zkvašeného ovoce. Dle výše uvedeného autora již prehistorická strava v hojné míře obsahovala zkvašené rostliny divoce rostoucí i vypěstované.[1] Někdy mezi 7. – 5. tisíciletím př. n. l. došlo k jedné z prvních vědomých výrob alkoholu, pravděpodobně z medu, v oblasti Blízkého východu. Z období 4. – 3. tisíciletí př. n. l. pochází Epos o Gilgamešovi, ve kterém jsou zmiňovány účinky vína. Hliněná tabulka z roku 2200 př. n. l. zachycuje předpis lékaře na přípravu vína medicínského.[2] Jako další z důkazů rozšířenosti alkoholu lze uvést babylonský zákoník vydaný králem Chammurapim, pocházející přibližně z roku 1686 př. n. l., který upravuje obchod s alkoholem. Již staří Řekové v té době popíjeli medovinu a kolem roku 1000 př. n. l. se začali věnovat pěstování vinné révy, která se k nim dostala zřejmě z Kavkazu. V příběhu o Dionýsovi, který se naučil vyrábět víno a do tajů jeho výroby zasvětil následně samotné Řeky, je psáno o vzniku jeho kultu, který byl velmi rozšířený a byly mu zasvěceny nejrůznější slavnosti, často spojené s falickými obřady, a vesnické oslavy plodnosti, při nichž se zpívalo, tančilo a pořádaly se průvody.[3]

Mezi asi nejstarší alkoholické nápoje patří medovina. Jedná se o alkoholický nápoj vzniklý jednoduchým zkvašením medu a vody. A zde je si třeba položit otázku: „Proč vlastně lidstvo začalo pít alkohol?“ Bylo hlavním důvodem uchování vody, tak aby déle vydržela a nekazila se? Voda představovala nebezpečí infekce, protože byla plná baterií a zkvašením se stávala bezpečnější. Také již výše zmiňované víno, bez něhož by se neobešla žádná zámořská plavba, sloužilo jako součást zásob pitné vody. V období starověku bylo víno mezi panovníky velice oblíbené. V této souvislosti je vzpomenut Alexandr Veliký, který velice rád holdoval v pití vína stejně tak, jako jeho otec Filip II. Makedonský, při četných orgiích pořádaných u jeho dvora.[4] Naproti tomu

[1] SOURNIA, Jean-Charles. *Dějiny pijáctví*. Vyd. 1. Praha: Garamond, 1999, 299 s. ISBN 80-86379-01-9.
[2] ŠEDIVÝ, Václav a Helena VÁLKOVÁ. *Lidé, alkohol, drogy*. 1. vyd. Praha: Naše vojsko, 1988, 158 s.
[3] SOURNIA, Jean-Charles. *Dějiny pijáctví*. Vyd. 1. Praha: Garamond, 1999, 299 s. ISBN 80-86379-01-9.
[4] SOURNIA, Jean-Charles. *Dějiny pijáctví*. Vyd. 1. Praha: Garamond, 1999, 299 s. ISBN 80-86379-01-9.

tradičním nápojem Germánů, Franků, Saxonů a Skandinávců byla zpočátku medovina, později pivo vyráběné z ječmene. Chmel je používán teprve až od počátku 19 století.[5] O léčebných účincích alkoholu se zmiňuje ve svých pracích antický lékař Hippokrates (460 - 370 př. n. l.) a také perský filosof a lékař Ibn Sína (Avicenna) (980 - 1037). Jeho lékařské spisy jsou proslulé a známé po celé Evropě. Vinné obklady přinášely pacientovi úlevu, dále byl alkohol používán při některých úrazech a chorobách, poraněních v boji nebo při práci. Požitím alkoholického nápoje pociťoval pacient úlevu a bolest byla o něco snesitelnější. [6]

V období raného středověku docházelo vlivem řady Evropských zemí k významnému rozvoji vinařství. Všeobecně od 6. do 14. století se víno stávalo běžným nápojem všech společenských vrstev tehdejšího obyvatelstva. Také křesťanství přispělo k rozvoji tohoto zajímavého odvětví. Církev využívala vína při různých obřadech např.: při svaté eucharistii, při přijímaní pod obojí atd. Vína určená pro svátosti oltářní samozřejmě nebylo potřeba takové množství, ale protože si i církevní hodnostáři uvědomovali, že pěstování vinné révy není náročné a jeho obliba tehdy neustále stoupala, stala se produkce vína symbolem a zdrojem bohatství. Panovníci, šlechta, biskupové a kněží na svých rozlehlých pozemcích v okolí paláců, klášterů zakládali vinice, ze kterých jim plynuly nemalé zisky.

Nejstarší písemnou zprávu o českém vinařství, která se zachovala z latinsky psané legendy „Crescente fide“ z 10. století. Tato legenda vypráví o životě svatého Václava, který dle této legendy sbíral hrozny a vyráběl víno. Také Václav Hájek z Libočan popisuje ve své kronice, jak v roce 892 dostal kníže Bořivoj darem sud vína od knížete Svatopluka.[7] O největší rozvoj českého vinařství se bezpochyby zasloužil král Karel IV., který dal přivést sazenice vína z Rakouska, Porýní a Francie, založil první vinici na Vyšehradě. Dále zavedl v roce 1358 právo viničné, které přikazovalo vykácet lesy, upravit mýtiny a vysázet vinice i proti vůli majitelů.[8] K rozšíření jeho obliby přispěli i lékaři, kteří sami pobízeli své pacienty k pití alkoholu. Dle starověkých příruček předepisovali víno jako lék proti parazitům, na dobré trávení, na ozdravění krve atd. Ve středověku se vedly lékařské diskuze o tom, zda je lepší víno či voda. Dále se ve spise „Hortus sanitatis“ z 15. století píše, že víno „zlepšuje proces trávení v žaludku i tzv. druhotné trávení v játrech. Žádný

[5] SOURNIA, Jean-Charles. *Dějiny pijáctví*. Vyd. 1. Praha: Garamond, 1999, 299 s. ISBN 80-86379-01-9.
[6] ŠEDIVÝ, Václav a Helena VÁLKOVÁ. *Lidé, alkohol, drogy*. 1. vyd. Praha: Naše vojsko, 1988, 158 s.
[7] HAUFT, Jindřich. *Brevíř o českém víně*. 1. vyd. Praha: Středočeské nakladatelství a knihkupectví, 1973, 169 s.
[8] HAUFT, Jindřich. *Brevíř o českém víně*. 1. vyd. Praha: Středočeské nakladatelství a knihkupectví, 1973, 169 s.

druh masa a žádný jiný nápoj nejsou zdrojem takové pohody a přirozené tělesné energie jako právě víno, neboť je úzce a nerozlučně spjato s přírodou… Čistí špatnou krev, uvolňuje otvory v celém těle, ba i žíly.“[9]

Další významnou etapou v historii výroby alkoholických nápojů se stal vynález destilace. Kdy přesně došlo k první destilaci, o tom lze vést pouze dohady, objev je připisován jistému Arnaudovi de Villeneuve, žijícímu ve 13. století, avšak někteří alchymisté ji prý už znali dříve než on. Prchavá a velmi hořká látka nesla různá pojmenování jako spiritus, khol, aqua vitae, aquavit nebo brändtwein. Pálenky byly vyráběné z vinných hroznů následně gin z jalovce. První doložená zmínka o použití destilačního přístroje pochází z roku 1469 ze Švédska.[10] Destilát byl nejdříve prodáván lékárníky jako lék, později vlivem rostoucí poptávky se dostává do hostinců. V 16. století nastává rozmach destilátů v celé západní Evropě. Objevem destilace vnikají nové druhy nápojů o mnoho silnějších než dříve. Obsah alkoholu se destilací zvýšil ze 14 % až na 50 %. Obliba pití alkoholu stále rostla, s ní stoupal i počet míst kde byl k dostání. V Anglii se začalo s výrobou ginu, kterého se vyrábělo několik miliónů galonů. Počátkem 18. století docházelo ke zlomu v představě o pití alkoholických nápojů. Do této doby se zdravotní problémy spojené s pitím alkoholu neřešily, argumentace lékařů nebyla přesvědčivá a jejich závěry nebyly ve společnosti dostatečně prezentovány. Nadměrná konzumace představovala nebezpečí pro celý národ. Pijáctví ohrožovalo stávající řád a nejméně odolné nižší sociální vrstvy. Ty mu nejsnáze podléhaly, žili v neutěšených podmínkách, docházelo k hrubostem a násilnostem.

Základní informace o alkoholu

Z hlediska chemického, se pod tímto slovem se skrývá etylalkohol čili etanol, běžně nazývaný též líh. Má chemickou značku C_2H_5OH. Je to bezbarvá hořlavá kapalina příjemného zápachu. Výroba probíhá zkvašováním cukerných roztoků nebo synteticky hydratací etylénu.[11] Čistý 100 procentní alkohol není příliš lahodná tekutina, proto se běžně ředí vodou, většina lihovin obsahuje asi 40 procent alkoholu, portské, sherry a další silnější vína 15 až 20 procent, normální vína okolo 12 procent, klasické pivo

[9] SOURNIA, Jean-Charles. *Dějiny pijáctví*. Vyd. 1. Praha: Garamond, 1999, 299 s. ISBN 80-86379-01-9.
[10] SOURNIA, Jean-Charles. *Dějiny pijáctví*. Vyd. 1. Praha: Garamond, 1999, 299 s. ISBN 80-86379-01-9.
[11] ŠEDIVÝ, Václav a Helena VÁLKOVÁ. *Lidé, alkohol, drogy*. 1. vyd. Praha: Naše vojsko, 1988, 158 s.

asi 4 objemová procenta. Atraktivní typickou chuť těmto nápojům nedodává alkohol, ale další chemické látky, které se do nich dostavou v průběhu výrobního procesu.[12]

1.1 Alkohol a prohibice v historii lidské společnosti

V předchozí kapitole bylo pojednáno o tom, jaké představy o alkoholu si společnost vytvářela v souvislosti s jeho objevením prvními zkušenostmi a jeho tzv. „blahodárnými účinky." Avšak alkohol nepřinášel už od svého objevení jen radost a příjemné zážitky. Již odedávna alkohol vzbuzuje u lidstva nejen obdiv, ale i odpor. Je přibližován na jedné straně jako elixír života, zdroj inspirace a regenerátor. Na straně druhé je zobrazován jako metla lidstva, zhouba ohrožující duševní i tělesné zdraví jedince i společnosti.[13]

Změn v chování člověka při nadměrném požití alkoholických nápojů si samozřejmě všímali ostatní. Opilectví začalo být bráno jako něco špatného, neslušného, zlého, proto také začali být uplatňovány v mnoha zemích různé tresty a zákazy. I když tyto tresty byly v dávných dobách namířeny přímo proti konzumentům. Prohibice (lat. Prohibitio - zákaz) dnes spíše chápána jako zákaz produkce a distribuce alkoholu, klidně bychom je mohli nazvat jako tresty a zákazy prohibiční. Tresty to byly velice tvrdé např. v Indii již kolem roku 3000 př. n. l. nutily opilé Brahmíny pít z rozžhavené nádoby horké víno, vařící vodu nebo kraví moč. U žen bylo opilství trestáno vypálením nádoby, ze které popíjely, na jejich čelo. Pod trestem smrti zakázáno pití vína také v arabském světě. V Římě byl osmdesáti ranami holí trestán opilý otrok a čtyřiceti zpitý svobodný člověk, každý Říman mohl v 5. století př. n. l. zabít svoji opilou ženu, také Budha a Konfucius zakazují pití alkoholických nápojů.[14]

V období středověku docházelo k nekontrolovatelnému pití alkoholických nápojů, hlavně vína. Opilost byla sice všeobecně odsuzována a trestána, avšak zdravotní následky nebyly brány v potaz. Také církev si v mnoha evropských zemích začala uvědomovat vzniklou situaci způsobenou nadměrnou konzumací vína. Ačkoli projevovala církev po několik staletí snahu o omezení alkoholismu, nikdy se neodhodlala k přímé prohibici. Důvodem

[12] EDWARDS, Griffith. *Záhadná molekula: mýty a skutečnosti o alkoholu*. Vyd. 1. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2004, 209 s. ISBN 80-7106-696-6.
[13] SOURNIA, Jean-Charles. *Dějiny pijáctví*. Vyd. 1. Praha: Garamond, 1999, 299 s. ISBN 80-86379-01-9.
[14] MLČOCH, Zbyněk. MUDr. *Historie pití alkoholu a tresty za opilost a opilství.* Alkoholik.cz [online]. 2013 [cit. 2013-11-06]. Dostupné z http://www.alkoholik.cz/zavislost/historie/historie_piti_alkoholu_a_tresty_za_opilost_a_opilstvi.html

byly zřejmě nemalé zisky z produkce vína a také vysoká obliba piva a vína v řadách samotné církve. Také ve Francii nebyl díky finančnímu příjmu velký zájem bojovat se zvyšující se spotřebou vína.[15]

Změna nastala v době po objevení destilace. Společnost se přeorientovala na pití tvrdého alkoholu, díky kterému dosáhla levněji vytouženého opojného stavu. Situace se stávala stále horší poté, kdy začaly v Anglii s budováním palíren pro výrobu ginu. Licence pro jeho výrobu byla snadno dostupná a po svolení anglického parlamentu roku 1689 docházelo k zaplavení ulic ginem. Tuto nepříznivou společenskou situaci řešila Anglie tím, že snížila produkci ginu a následně výbor sněmovny poslanců se usnesl na zákoně nazvaném „Gin Act“, který byl uzákoněn roku 1736. Dodržování zákona se nepodařilo plně prosadit, obchodníci jej různě obcházeli. Problémové chování pijáků bylo společnosti stále více na obtíž. Společnost si začala uvědomovat, kolik stojí ztráta pracovních sil, nemocniční poplatky a samotná péče o nemocné, která je zapříčiněná alkoholismem. Začali se objevovat zkrachovalí muži, i zhýralé ženy, děti, kterým bylo ubližováno. Pití začalo ohrožovat rodinu a zavládly obavy z možné degenerace národa. Ukazovalo se, že alkoholismus je sociální zlo, které ničilo život chudých lidí zákeřným způsobem. Pití bylo důsledkem špatných sociálních podmínek. Zlepšení situace nastalo až průmyslovou revolucí, která dala lidem práci a následně i první světová válka, kdy byl nedostatek surovin, a muži byli ve válce. Opilství bylo stále problémem, společnost si však již byla vědoma mnoha zdravotních a sociálních následků, které z tohoto chování plynuly.[16]

Mezi prvními lékaři, kteří se snažili poukazovat veřejně na to, jaký dopad má nadměrné pití na zdraví člověka, byl Američan Benjamin Rush (1745-1813). Ve svém díle „Zpráva o působení tvrdých destilátů na lidskou mysl a tělo“ vysvětluje jaké nesmírné škody na těle i duši způsobuje alkohol u velkých pijáků.[17] Ve Švédsku se zapsal do dějin alkoholismu významný vědec v tohoto oboru Magnus Huss (1807-1890). Švédsko podobně jako ostatní evropské země bojovalo v 19. století s nadměrným pijáctvím. Vzhledem ke klimatickým podmínkám severských zemí nebylo možné v těchto oblastech pěstovat vinnou révu, proto po vynálezu destilace počínaje 17. stoletím vznikají na každé venkovské farmě domácí pálenice. Alkohol se vyráběl podomácku z obilovin, javorové

[15] SOURNIA, Jean-Charles. *Dějiny pijáctví*. Vyd. 1. Praha: Garamond, 1999, 299 s. ISBN 80-86379-01-9.
[16] EDWARDS, Griffith. *Záhadná molekula: mýty a skutečnosti o alkoholu*. Vyd. 1. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2004, 209 s. ISBN 80-7106-696-6.
[17] SOURNIA, Jean-Charles. *Dějiny pijáctví*. Vyd. 1. Praha: Garamond, 1999, 299 s. ISBN 80-86379-01-9.

šťávy, brambor. V roce 1756 bylo zdokumentováno 180 000 takovýchto destilačních domácích přístrojů.[18]

Prohibice v novodobých dějinách

Ve spojených státech amerických, po ukončení občanské války a zrušení otroctví, se středem zájmu stává alkoholismus. Z řad spolku „American Temperence union", který se snažil již před válečným konfliktem ovlivnit nadměrnou konzumaci alkoholu, vzniká dobře organizovaná „National Prohibition Party". Americký prezident z let 1877- 1881 Rutherford B. Hayes, v době kdy zastával svou prezidentskou funkci, se snažil prosadit prohibici. Jeho žena přezdívaná „Limonádová Lucy" Hayesová byla ochránkyní unie křesťanských žen pro abstinenci „Women´s Christian Temperence Union" (WCTU). Ženy z tohoto hnutí byly aktivními stoupenkyněmi prohibice. Také významní průmyslníci té doby J. D. Rockefeller, H. Ford a W. R. Hearst byli horlivými zastánci prohibice. Výsledkem jejich aktivit byl vyhlášen roku 1880, zákaz prodeje alkoholických nápojů tzv. „suchý zákon". V roce 1919 vstoupil v platnost Kongresem schválený 18. pozměňovací návrh ústavy. Opatření platná ve všech státech uzákoňovala zákaz výroby více než pětistupňových alkoholických nápojů. Abstinenti tak slavili na určitou dobu vítězství. Alkoholici už nebyli nemocní lidé, ale delikventi, kteří se měli poslat do vyhnanství na Aleutské ostrovy. Lékaři z celého světa bedlivě sledovali tento experiment, uskutečněný v takovém rozsahu, a vůbec poprvé v lidských dějinách. [19]

V prvních letech platnosti tzv. „Volsteadova" prohibičního zákona došlo k snížení spotřeby alkoholických nápojů, patrný byl také jeho kladný vliv na zdraví obyvatelstva. Obrat nastal v polovině 20. let 19.stolení důsledku prohibice kvetlo podloudnictví, pašeráctví, korupce a zločinnost. Toto období se stalo zlatým věkem zločinu. Jedním z center zločinu se stalo i Chicago, v němž působil nechvalně známý Al Capone. [20] Pilo se všude, kořalka se pálila na farmách, v dílnách, v továrnách, a do oběhu se dostávaly velmi jedovaté lihoviny.

Hospodářská krize v letech 1928 až 1932 a nevole národa k striktní prohibici napomohla k zrušení 18. dodatku a návratu k dřívějšímu stavu, kdy si mohl každý stát volit libovolný režim. Výroba a prodej alkoholu poskytovaly lidem obživu a státu přinášely zisk. Již v prvních letech vynesly daně z alkoholu pět set miliónů dolarů. Nebyl vyvíjen nátlak

[18] SOURNIA, Jean-Charles. *Dějiny pijáctví*. Vyd. 1. Praha: Garamond, 1999, 299 s. ISBN 80-86379-01-9.
[19] SOURNIA, Jean-Charles. *Dějiny pijáctví*. Vyd. 1. Praha: Garamond, 1999, 299 s. ISBN 80-86379-01-9.
[20] *Částečná prohibice byla už i v česku. V roce 1992*. Lidovky.cz. [online]. 2012 [cit. 2013-11-06]. Dostupné z http://www.lidovky.cz/castecna-prohibice-byla-uz-i-v-cesku-v-roce-1992-f35-/zpravy-domov.aspx?c=A120914_213633_ln_domov_mpr

na změnu zvyků spojených s požíváním alkoholu. Abstinenti zůstali abstinenty, pijáci pili i nadále, ale nemocní se alespoň znovu stali středem zájmu. V roce 1932 vzniká společnost „Anonymní alkoholici", která se snažila pomáhat jen těm, kteří si to přáli.

Hned několik experimentů v rámci řešení problémů s alkoholem podstoupilo Švédsko. Po roce 1855, kdy přistoupil švédský parlament k zákazu výroby domácích destilátů a zároveň zvýšil daně na alkoholické nápoje. V zájmu omezení distribuce alkoholu byla ponechána městům volnost rozhodovat o tom, komu bude uděleno povolení k prodeji. V přístavním městě Göteborgu se zrodil nápad, jehož cílem bylo, zabránit tomu, aby byl prodej alkoholu využíván k vlastnímu obohacení. Vznikl monopol státu prostřednictvím měst na výrobu kvašených nápojů a destilátů a vlastnické společnosti měly monopol na vývoz, dovoz a na místní prodej. Göteborský systém neměl svou regulací na rostoucí spotřebu vliv a ta až do počátku 20. století stále stoupala. V roce 1919 vnikl reformou parlamentu tzv. „Brattův systém" změna této reformy spočívala pouze v přídělovém systému, který měl limitovat spotřebu. Každý ženatý člověk měl nárok na maximálně čtyři lahve aquavitu za měsíc a po roce 1941 jenom na tři, zároveň se jednalo o množství pro celou rodinu. Požívání alkoholických nápojů to však nezastavilo, zvýšil se počet silných pijáků, stoupl počet trestných činů způsobených pod vlivem alkoholu. Bylo proto třeba najít nové řešení, a tak byl v roce 1955 zaveden odvod zisku z dovozu, vývozu a prodeje do státní pokladny. Stát také reguloval poplatky, decentralizační systém fungoval prostřednictvím místních a okresních protialkoholních komisí, které měly na starosti boj proti alkoholismu. Tento systém platí ve Švédsku do dnes. Regulována je i cena, daně jsou dány dle stupně alkoholu. Propaguje se pití vína a piva na úkor destilátů.[21]

V Sovětském svazu byla situace o trochu jiná než v předchozích dvou uvedených zemích, nebyl zde totiž rozvinutý průmysl a jeho rozvoj byl pomalý a se zpožděním oproti západním státům. Alkoholismus se v této zemědělské zemi rozšiřoval zejména na venkově. V roce 1887 carská rada společně s carem Alexandrem III. dala podmět k vzniku spolků střídmosti. Spolky neměly žádný vliv na spotřebu alkoholických nápojů, proto až ministr financí Markov v roce 1875 prosadil statní monopol na výrobu a prodej lihovin. Tento počin vyvolal však vlnu nevole, Dumy považovali monopol za nepřijatelný projev carského absolutismu. Car Mikuláš II. se snažil bojovat s alkoholismem pomocí pravoslavné církve, zakázal prodej vodky na celém území. Nebyl ovšem o mnoho

[21] SOURNIA, Jean-Charles. *Dějiny pijáctví.* Vyd. 1. Praha: Garamond, 1999, 299 s. ISBN 80-86379-01-9.

úspěšnější jako ministr Markov. [22] Také soubor tří vyhlášek, které vyšly v roce 1985, pod taktovkou Michaila Gorbačova skončil katastrofou. Byl jimi vyhlášen zákaz výroby alkoholických nápojů z ovocných šťáv a bobulovin a zákaz domácí výroby alkoholu. Zákaz se vztahoval také na vodku s podílem alkoholu 50 a více procent. Alkohol s 30 a více procenty se směl prodávat pouze od 11 hodin do 19 hodin, v restauracích se mohl podávat alkohol až od 14 hodin. Pití na veřejnosti bylo pokutováno a zničeny byly mnohé ovocné sady a vinice. Prohibice podnítila k výrobě domácí „samohonky", proto tento ambiciózní plán po dvou letech skončil.[23]

Problémy s nadměrnou konzumací alkoholických nápojů řešilo v minulosti mnoho států. Různě se snažili dát řád a mít dostatečnou kontrolu nad výrobou, prodejem a konzumací alkoholu. Prohibiční experimenty výše uvedené, však vypovídají o tom, že striktní zákazy a tvrdé sankce nevedou k zlepšení stavu a ke snížení spotřeby alkoholických nápojů. Naopak docházelo k obcházení přísných opatření, kriminalitě, černé výrobě a stát ekonomicky tratil, proto pod nátlakem veřejného mínění byla mnohokrát nařízení zrušena.

1.2 Spotřeba alkoholu v ČR ve srovnání se státy EU

Míra kvality života lidí se odvíjí mimo jiné od zdraví populace. Kvalita zdraví je dána biologickými činiteli a také faktory životního způsobu či chování. Vedle nesprávné výživy lze ve vyspělých zemích mezi rizikové faktory ohrožující zdraví zařadit také pití alkoholických nápojů. V průzkumu agentury Bloomberg, prováděném v roce 2012, který se opíral o údaje získané Světovou zdravotnickou organizací, OSN a dalšími specializovanými organizacemi, bylo sledováno roční množství spotřebovaného alkoholu u osob od 15 do 64 let z 57 zemí světa. Ve výsledcích uvedeného průzkumu se Česká republika umístila s 16,5 litry alkoholu na hlavu a rok na prvním místě ve spotřebě alkoholických nápojů. Dle národního protidrogového koordinátora Jindřicha Vobořila se v Česku konzumací alkoholu a s ní spojenými problémy dlouhodobě nikdo nezabývá a česká společnost je k pití velmi tolerantní.[24]

---

[22] SOURNIA, Jean-Charles. *Dějiny pijáctví*. Vyd. 1. Praha: Garamond, 1999, 299 s. ISBN 80-86379-01-9.

[23] *Částečná prohibice byla už i v česku. V roce 1992*. Lidovky.cz. [online]. 2012 [cit. 2013-11-06]. Dostupné z http://www.lidovky.cz/castecna-prohibice-byla-uz-i-v-cesku-v-roce-1992-f35-/zpravy-domov.aspx?c=A120914_213633_ln_domov_mpr

[24] *Česko je první na světovém žebříčku konzumace alkoholu a drog*. ČTK [online]. 2012 [cit. 2013-11-10]. Dostupné z http://www.patria.cz/zpravodajstvi/2066256/cesko-je-prvni-na-svetovem-zebricku-konzumace-alkoholu-a-drog.html

S tímto výsledkem o enormní spotřebě alkoholu, však nesouhlasí české likérky sdružené v unii výrobců a dovozců lihovin v ČR. Dle vyjádření prezidenta unie a šéfa nevětšího českého výrobce lihovin, Stocku Plzeň, Petra Pavlíka a statistik Českého statistického úřadu spotřeba alkoholu v České republice meziročně dlouhodobě klesá. Při sledování jednotlivých komodit, dochází unie výrobců a dovozců lihovin k závěru, že klesá spotřeba lihovin a piva, zároveň vlivem nulové spotřební daně u tichého vína a dovozu levných vín ze zahraničí je jedinou rostoucí kategorií spotřeba vína.[25]

Výše uvedené tvrzení dokazuje provedený průzkum bezprostředně po skončení prohibice. Šetření v celostátním měřítku mapující spotřebu alkoholu v české populaci realizovalo Ministerstvo zdravotnictví ČR a také Státní zdravotní ústav. Průzkum potvrdil celkový pokles spotřeby alkoholických nápojů v České republice.

Průzkumem bylo zjištěno, že 88 % celkové spotřeby alkoholických nápojů zahrnuje spotřeba piva a vína, zatímco lihoviny se na ní podílejí 12 %. Dle výsledků průzkumu činí celková spotřeba v české populaci 7,4 litru čistého alkoholu na osobu za rok. Z toho připadá 4,3 litru absolutního alkoholu, což představuje 58 % na pivo, 2,2 litrů absolutního alkoholu, tedy 30 % na víno a 0,9 litru absolutního alkoholu, což představuje 12 % na lihoviny. U mužů je spotřeba rozdělená v poměru 65 % pivo, 22 % víno a 13 % lihoviny, celkem se jedná o 11 litrů alkoholu na osobu za rok. U žen je spotřeba rozdělena v následujícím poměru 39 % pivo, 49 % víno a 12 % lihoviny, celková spotřeba činí 4,1 litru alkoholu za rok. Dle věkového rozdělení vykazuje nevyšší spotřebu věková skupina 15 – 24 let, se spotřebou 8,8 litru a na osobu za rok. Naopak nejméně pijí lidé ve věku nad 65 let. Pokles můžeme porovnat s rokem 2011, kdy dle údajů Českého statistického úřadu byla spotřeba 9,8 litru čistého alkoholu na osobu a rok, což je o 2,4 litru čistého alkoholu více na osobu a rok než v nacházejícím roce 2012.[26]

Spotřebu alkoholických nápojů v litrech na jednoho obyvatele v České republice v rozmezí let 2002 – 2012 dle údajů Českého statistického úřadu uvádí tabulka č. 1.

[25] *Češi nevypijí 16 litrů alkoholu ročně, tvrdí šéf Stocku Plzeň. Naopak, pijí méně*. ČTK [online]. 2012 [cit. 2013-11-10]. Dostupné z http://byznys.ihned.cz/c1-55704790-cesi-nevypiji-16-litru-alkoholu-rocne-tvrdi-sef-stock-plzen-naopak-piji-mene

[26] *Spotřeba alkoholu klesá. Stále vede pivo a posiluje víno*. TÝDEN.CZ. [online]. 2013 [cit. 2013-11-10]. Dostupné z http://marketingsales.tyden.cz/rubriky/data/spotreba-alkoholu-klesa-stale-vede-pivo-a-posiluje-vino_275978.html

Tabulka č. 1 - Spotřeba alkoholických nápojů v litrech na 1 obyvatele v letech 2002 - 2012 v ČR dle ČSÚ

	lihoviny	pivo	víno	celkem litrů
2002	3,3	4,8	1,9	10
2003	3,4	4,9	1,9	10,2
2004	3	4,9	1,9	9,8
2005	3,1	5,2	1,9	10,2
2006	3,2	5	2	10,2
2007	3,3	5	2,1	10,4
2008	3,2	5,2	2,1	10,5
2009	3,3	5	2,1	10,4
2010	2,8	4,8	2,2	9,8
2011	2,8	4,8	2,2	9,8
2012	0,9	4,3	2,2	7,4

Zdroj: *Tab.03.03 Spotřeba alkoholických nápojů a cigaret na 1 obyvatele v České republice* [online]. 2013 [cit. 2013-11-10]. Dostupné z http://www.czso.cz/cz/cr_1989_ts/0303.pdf

Graf č. 1 - Spotřeba alkoholu ve vybraných zemích Evropské unie zdroj dat Světová zdravotnická organizace (WHO) z let 2000 – 2005

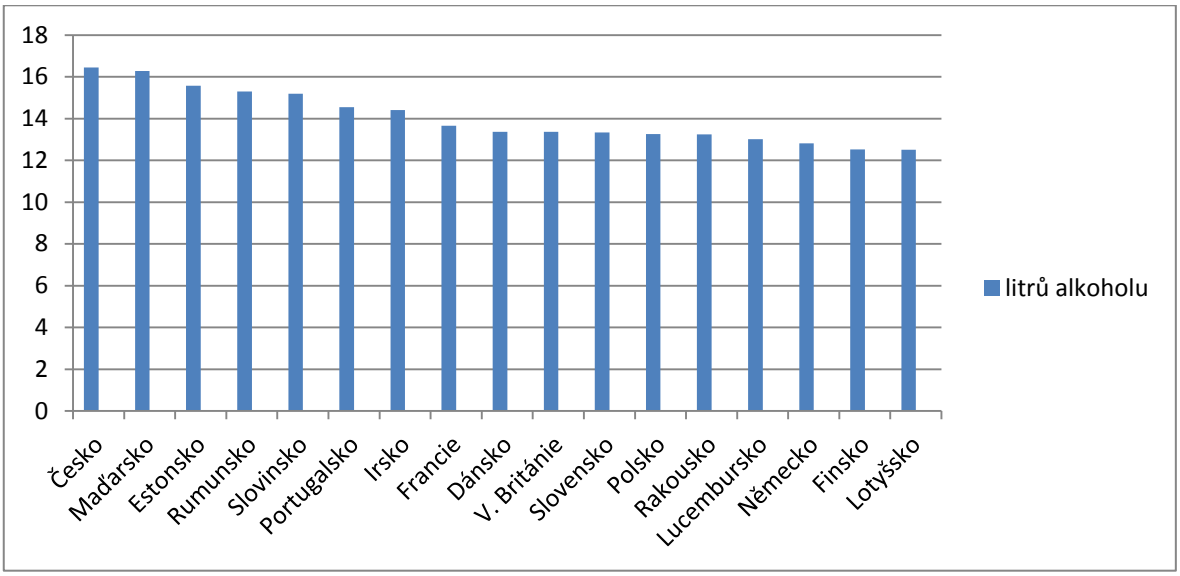

Zdroj: *Mapa nejväčších pijanov: Sme tam!*. PLUSKA [online]. 2011 [cit. 2013-11-11]. Dostupné z http://www.pluska.sk/slovensko/politika/mapa-najvacsich-pijanov-sme-tam.html

Evropská unie patří k regionům s nevyšší spotřebou alkoholických nápojů na světě. Dle zveřejněných statistik Světové zdravotnické organizace (WHO) připadá na 1 obyvatele v České republice a rok nelichotivých 16,45 litrů čistého alkoholu, v Maďarsku je to 16,27 litrů čistého alkoholu, následuje Estonsko s 15,57 litry čistého alkoholu. V porovnání se sousedními státy Slovenskem, které spotřebuje 13,33 litrů, Polskem se spotřebou 13,25 litrů čistého alkoholu, Rakouskem s 13,24 litry čistého alkoholu a Německem s 12,81 litry čistého alkoholu, si Česká republika nestojí o moc lépe i zde je spotřeba alkoholu výrazně nižší.

2 VÝVOJ A HISTORIE VÝROBY LIHU

Zmínky o první alkoholové fermentaci pocházejí přibližně z roku 4200 př. n. l. z oblasti Mezopotámie. Technika destilace, jako způsob izolace a koncentrace etanolu, byla objevena o mnoho let později, informace z historických pramenů se však značně různí. Z některých zdrojů se dozvídáme, že k prvnímu sestavení a používání destilační aparatury došlo v Číně kolem roku 2000 př. n. l., jiné hovoří o alchymistech původem z Egypta. V období 11. – 12. století n. l. se znalosti o destilaci zkvašených surovin dostávají do Evropy. K většímu rozšíření destilace v Evropě, dochází až ve středověku, zejména díky činnosti alchymistů a rozvoji řemesel. U nás byla první vinopalna postavena v Kutné hoře za vlády Václava IV. První lihovary vznikaly v 16. století, líh se vyráběl především z obilí, zejména žita. Koncem 18. století se začínají ve výrobě lihu upřednostňovat brambory. Dochází k zavádění destilačních aparátů vyhřívaných parou a zavedení paření brambor pod tlakem v pařácích. Vlivem nadprodukce cukrové řepy po první světové válce je pařákový systém nahrazován difúzním. Následně dochází k výrobě z melasy vzniklé v cukrovarech. V roce 1838 vzniká v Praze první samostatný melasový lihovar.

Další lihovary vznikají následně v roce 1860 v Kolíně, v roce 1873 v Praze – Libni, také v Mladé Boleslavi, Mostě, Pardubicích, Smiřicích. V druhé polovině 19. století vnikají průmyslové lihovary i na Moravě konkrétně v Rájci nad Svitavou, Olomouci, Kojetíně. V roce 1874 bylo v provozu na našem území 284 zemědělských lihovarů, 40 menších lihovarů melasových a 8 velkých průmyslových lihovarů. Výroba lihu začátkem 20. století, byla realizována prostřednictvím zemědělských lihovarů, pouze desetina byla výroba lihu z melasy. Mezi lety 1936-37, bylo lihovarnictví významným odvětvím na území ČSR, se nacházelo 903 lihovarů s celkovou produkcí 610 tisíc hektolitrů lihu, převážně vyrobeného z brambor.[27]

[27] HOSPODÁŘSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY, Odbor Informačních míst pro podnikatele. *Oborová příručka. Výroba lihu sufitového nebo lihu syntetického*. [online]. 2009 [cit. 2013-11-13]. Dostupné z http://www.socr.cz/assets/aktivity/informacni-misto-pro-podnikatele/32_vyroba_a_uprava_lihu.pdf

2.1 Výroba lihu a lihovin

Výroba lihu

Výroba lihu má v České republice dlouholetou tradici. Líh je vyráběn pro jeho mnohostranné využití. Lze ho využít nejen ke konzumním účelům v potravinářství, v lékařství, kosmetice. Ale i jako organické rozpouštědlo, při výrobě prostředků na čištění a odmašťování. Je také desinfekčním činidlem. Díky nízkému bodu vzplanutí, se využívá k výrobě nemrznoucích směsí. Dále se v poslední době stále více uplatňuje ve výrobě pohonných hmot.

V současné době lze na území České republiky získávat líh destilací nebo jiným oddělením ze zkvašených cukerných roztoků pocházejících z cukerných nebo škrobnatých surovin, nebo z jiných surovin obsahujících líh kvasný, destilací nebo jiným oddělením ze zkvašených roztoků pocházejících z celulózy nebo také synteticky.[28] Kvasný neboli fermentační způsob je založen na působení enzymů mikrobiální buňky v procesu kvašení, postupný rozklad sacharidů a uvolňování energie. Používají se buď suroviny obsahující jednoduché cukry jako je melasa, surový a rafinovaný cukr, ovoce, odpady z potravinářského průmyslu. Nebo škrobnaté suroviny jako jsou hlízy brambor, obiloviny, zde je potřeba nejdříve převézt škrob na cukry. Dále suroviny obsahující další polysacharidy, používán převážně lignocelulosový materiál např. dřevo, sláma.[29] Syntetický líh je etanol získaný čistě chemickým postupem. Nejvíce používanou metodou je hydratace etylénu. Dle zákona č. 61/1997 Sb., o lihu, ve znění pozdějších předpisů se lihovarem rozumí provozovna vyrábějící líh. Zároveň se v této provozovně může provádět i úprava lihu.

Většina zemědělských lihovarů z počátku 20. století časem vlivem nadbytku výroby lihu zanikla. Ještě v roce 1974 bylo v České republice provozováno 562 lihovarů, v roce 1998 jich bylo v provozu pouze 89. V roce 2009 je líh vyráběn už jen v 15 lihovarech. Tyto změny jsou způsobeny zejména mnohonásobným zvýšením efektivity výroby a tím zvýšením vyráběných objemů, dále z důvodů masivního dovozu levného lihu z třetích zemí, především z Brazílie a Pákistánu. V posledních letech již konečná cena lihu neodráží výrobní náklady a náklady na logistiku, ale cenu lihu, v zemích z nichž je

[28] Česká republika. Zákon o lihu: a o změně a doplnění zákona č. 455/1991, o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, p. o., 1997, roč. 1997, č. 61, částka 21.

[29] SIGMUND, Radim. *Kontrola výroby a oběhu lihu*. České Budějovice: tiskárna MOTOR, národní podnik, Ministerstvo financí, 1958.

dovážen a cenu na komoditních burzách. Cenový vývoj je jen těžce předvídatelný a má prudké výkyvy, je však z dlouhodobého hlediska klesající. Příkladem jsou cenové rozdíly aktuálních cen za jeden litr lihu při dodací paritě FCA: Brazílie 4,- Kč, Rotterdam 10,- Kč, Ukrajina 11,- Kč, ČR 13,- Kč (ceny technického lihu). Výrobní náklady v ČR jsou však mezi 12,- až 13,- Kč, k ceně nutné připočíst náklady na dopravu a denaturaci.[30]

Výroba lihu v České republice je rozdělena na výrobu lihu pro konzumní účely. Mezi největší výrobce patří Moravský Lihovar Kojetín a lihovar v Chrudimi oba lihovary vlastní společnost Tereos TTD, a.s., koncem roku 2012 došlo k fůzi lihovaru v Kojetíně pod tuto společnost.[31] Třetím nevýznamnějším lihovarem produkujícím líh ke konzumním účelům je BIOFERM – lihovar Kolín, a.s. v Kolíně, je výrobcem a dodavatelem všech druhů kvasných lihů. Odběrateli, jsou největší výrobci lihovin v ČR mezi ně, patří např. STOCK Plzeň, a.s., JAN BECHER, karlovarská becherovka, a.s., DYNYBYL, s.r.o., Palírna U zeleného stromu, RUDOLF JELÍNEK, a.s. a další. [32]

Druhou významnou oblastí je výroba lihu, jako příměsi do pohonných hmot tzv. Bioethanol. Výrobou Bioethanolu se v současnosti zabývá společnost Agroetanol TTD - lihovar v Dobrovice[33] a společnost Ethanol Energy a.s. ve svém závodu v obci Vrdy u Čáslavi.[34]

Výroba lihovin

I přes rozsáhlou zdravotnickou kampaň vedenou proti nadměrné konzumaci alkoholických nápojů má výroba lihovin na celém světě stoupající tendenci. První v celosvětovém žebříčku spotřeby se díky Evropě a Severní Americe udržuje whisky. Vyrábí se v různých variantách a druzích a její podíl na celkovém množství vyráběných lihovin činí cca 40 %. V současnosti směřuje vývoj ve spotřebě a oblibě lihovin od silně aromatických druhů k lihovinám spíše neutrálního nebo mírně aromatického charakteru. Tento trend se projevuje v prudkém nárůstu obliby ginu a vodky, také se prosazují lihoviny s nižším

[30] ZEVAR, s.r.o. *Informační buletin. ZEVAR historie –současnost - budoucnost*. [online]. [cit. 2013-11-16]. Dostupné z http://www.zevar.cz/images/stories/Dokumenty/buletin_maly.pdf

[31] TEREOS TTD, a.s. *Fúze Moravského lihovaru Kojetín, a.s. do mateřské Tereos TTD, a.s*. [online]. 2012 [cit. 2013-11-13]. Dostupné z http://www.cukrovaryttd.cz/aktuality/fuze-moravskeho-lihovaru-kojetin-a-s-do-materske-tereos-ttd-a-s/

[32] BIOFERM – lihovar Kolín, a.s. *O firmě.* [online]. 2010 [cit. 2013-11-13]. Dostupné z http://www.bioferm-lihovar.cz/ofirme.htm

[33] TEREOS TTD, a.s. *Agroetanol TTD – lihovar Dobrovice* [online]. 2013 [cit. 2013-11-16]. Dostupné z http://www.cukrovaryttd.cz/vyroba/zavody/agroetanol-ttd-lihovar-dobrovice/

[34] ETHANOL ENERGY a.s. *Úvodní strana.* [online]. 2013 [cit. 2013-11-16]. Dostupné z http://www.ethanolenergy.cz/

obsahem etanolu, zejména ve formě emulzních lihovin. V České republice se dlouhodobé oblibě těší výrobek Fernet Stock a Fernet Stock Citrus.

Mezi lihoviny jsou řazeny alkoholické nápoje, obsahující nejméně 15 % objemových etanolu, do této skupiny nepatří pivo a víno. Pro výrobu lihovin se smí používat výhradně kvasný etanol, který je tvořen během fermentace ze zkvasitelných surovin činností vhodných kvasinek a izolován následnou destilací. Použití etanolu vyrobeného synteticky je ze zdravotního hlediska nepřípustné.

Výrobu lihovin lze rozdělit na lihoviny vyráběné tzv. studenou cestou (macerace, digesce), příprava spočívá ve smíchání jednotlivých komponent, kdy základní složkou je líh kvasný rafinovaný a dalšími složkami jsou nejčastěji cukr, ovocné šťávy, víno, destiláty, extrakty bylin, aromatické látky, voda a další. Mezi takto vyráběné lihoviny patří např. vodka, gin, Becherovka, fernet, tuzemský rum). Druhým způsobem je výroba lihovin tzv. teplou cestou (kvasným pochodem, destilací), etanol vzniká přímo zkvašením sacharidických surovin použitých pro samotnou výrobu lihovin, následující destilací a dalšími úpravami destilátu vzniká konečný výrobek, jehož charakter je určen původní zpracovávanou surovinou, do této skupiny patří např. slivovice, calvados a další ovocné destiláty, whisky, brandy, rum, tequila, a další.[35]

Největšími výrobci lihovin v České republice jsou např.: STOCK Plzeň Božkov, a.s., Plzeň, GRANETTE & STAROREŽNÁ Distilleries, a.s., Ústí nad Labem, FRUKO-SCHULZ, s.r.o., Jindřichův Hradec, RUDOLF JELÍNEK, a.s., Vizovice, JAN BECHER, karlovarská becherovka, a.s., Karlovy Vary, DYNYBYL, s.r.o., Říčany u Prahy. Zájmy výrobců lihovin v České republice jsou hájeny Unií výrobců lihovin založenou dne 19. 4. 1994. V současné době je unii tvoří 14 výrobců a dovozců lihovin, kteří reprezentují více než 81 % trhu v ČR.[36]

[35] SPERGL, Ladislav., *Výroba likérů, pálenky, suroviny, recepty na likéry.* In: tech-info.cz [online]. 2011 [cit. 2013-11-17]. Dostupné z http://www.tech-info.cz/likery.html

[36] UNIE VÝROBCŮ A DOVOZCŮ LIHOVIN ČR, *O unii*. [online]. 2013 [cit. 2013-11-17]. Dostupné z http://www.uvdl.cz/o-unii.htm

2.2 Pěstitelské pálení

Poloha naší země ve středu Evropy, bez přímého ovlivňování mořem, mírné zimy, dostatečný sluneční svit, vláha, vytvářela podmínky pro sklizeň kvalitního ovoce. Vztah člověka k ovocnému stromu, který mu dává potravu v podobě svých plodů. Rozmach pěstování ovocných stromů na venkově. Zpracování ovoce pro jeho dostatek nebo dokonce nadbytek a možnosti pro jeho další zpracování. K českému venkovu neodmyslitelně patří ovocné aleje, stráně. Velkostatky mívaly sušárnu ovoce, lihovar, někde i výrobnu marmelády. Tím byly položeny základy k výrobě ovocných destilátů způsobem, který známe dnes.[37]

Pěstování ovoce a výroba pálenky má v České republice dlouholetou tradici. Výroba destilátů z vlastního ovoce je pěstiteli umožněna zákonem č. 61/1997 Sb., o lihu, ve znění pozdějších předpisů. Pěstitelským pálením se rozumí výroba ovocných destilátů pro pěstitele. Pěstitelem je dle výše uvedeného zákona fyzická osoba. Tato fyzická osoba vypěstovala ovoce na vlastním pozemku popřípadě na pozemku, který je oprávněna užívat z jiného právního důvodu nebo obdržela ovoce ve formě naturálního plnění.[38] Pěstitelské pálení je možné provádět pouze v provozovnách, které obdržely povolení od Ministerstva zemědělství ČR. V pěstitelské pálenici lze zpracovávat pouze ovoce, odpady z jeho zpracování a ovocné šťávy. Tyto suroviny přijímá pěstitelská pálenice v čerstvém i ve zkvašeném stavu, nesmějí však obsahovat jiné zkvasitelné nebo cizí cukernaté příměsi. Ovocný destilát je pěstitelskou pálenicí vyráběn výhradně pro pěstitele a ze surovin jím dodaných. Dále zákon omezuje množství vyrobeného destilátu. Pěstitel má právo na vypálení 30 litrů 100 % etanolu v jednom výrobním období, které začíná 1. července a končí 30. června roku bezprostředně následujícího. Tento limit se vztahuje i na osoby, tvořící s pěstitelem společnou domácnost. Ovocný destilát vyrobený pěstitelským pálením nesmí být předmětem jakéhokoli dalšího prodeje. Pěstitel má také povinnost uhradit pěstitelské pálenici spotřební daň. Sazby daně z lihu stanovuje zákon č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních. Základní sazba daně z lihu je 28 500 Kč za hektolitr lihu. U pěstitelského pálení vyjednala Česká republika v přístupových jednáních před vstupem do EU jako jednu z mála trvalých výjimek, snížení sazby daně na polovinu sazby základní,

[37] ŠKOPEK, Josef. *Výroba destilátů z vlastního ovoce*. České Budějovice: Dona, 2003, 139 s., ISBN 80-7322-045-8.

[38] Česká republika. Zákon o lihu: a o změně a doplnění zákona č. 455/1991, o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, p. o., 1997, roč. 1997, č. 61, částka 21.

tedy v současné době na 14 300 Kč za hektolitr lihu, tj. 143 Kč za 1 litr 100 % pálenky.[39] Zneužije-li pěstitel oprávnění uvedeného v § 4 odst. 6 zákona o lihu, tj. nechá si vyrobit v jednom výrobním období více jak 30 litrů etanolu zdaněného sazbou spotřební daně pro líh obsaženy v ovocných destilátech z pěstitelského pálení, uloží mu celní úřad pokutu dle § 17 odst. 1 písm. a) zákona o lihu. Za tento přestupek lze uložit pěstiteli pokutu až do 500 000 Kč.[40]

Pálení ovoce jinde než v pěstitelské pálenici povolené Ministerstvem zemědělství, již není trestným činem. Nelegální pálení alkoholu je nežádoucím jevem nejen z hlediska ochrany zdraví spotřebitele, ale i z hlediska finančních příjmů státního rozpočtu. Nový zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník již domácí pálení nepostihuje. V současné době lze nelegální domácí pálenice postihovat pouze jako přestupek, za který lze uložit pokutu ve výši do tří tisíc korun.

2.3 Kontrolní činnost Celní správy

Kontrola výroby, úpravy, skladování, evidence a oběhu lihu

Kontrola lihu Celním úřadem je specifickým komplexem činností zahrnujících zejména revize technologického postupu a zařízení, analytické metody stanovení množství etanolu v měřících jednotkách v roztocích, zjišťování, zda veškerý vyrobený líh byl zaregistrován měřidly. Účelem kontroly lihu je stálé sledování a ověřování výroby a oběhu lihu, od jeho výroby až do jeho přeměny v jiné výrobky, či využití a spotřeby lihu pro zdravotnické a jiní předem schválené účely.

V rámci řízení o návrhu na vydání povolení k provozování daňového skladu[41] celní úřad vždy prověří, zda byla navrhovateli vydána koncese dle živnostenského zákona a ověří shodu předložené technické dokumentace se skutečným stavem. Celní úřady kontrolují, zdali právnické nebo fyzické osoby vyrábějící líh používají jen takové výrobní zařízení, jehož uspořádání zaručuje spolehlivé zjištění veškerého vyrobeného lihu, tedy takové,

[39] Česká republika. Zákon o spotřebních daních. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, p. o., 2003, roč. 2003, č. 353, částka 118.

[40] Česká republika. Zákon o lihu: a o změně a doplnění zákona č. 455/1991, o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, p. o., 1997, roč. 1997, č. 61, částka 21.

[41] Poznámka: Daňovým skladem se rozumí dle § 3 odst. g) zákona č. 353/2003 o spotřebních daních, ve znění pozdějších předpisů, prostorově ohraničené místo na daňovém území České republiky, ve kterém provozovatel za podmínek stanovených tímto zákonem vybrané výrobky (líh) vyrábí, zpracovává, skladuje, přijímá nebo odesílá.

aby lihové páry a tekutiny nemohly být odváděny jinam než do chladiče a měřidla nebo měřidel. Výrobní zařízení musí být uzpůsobeno k umístění závěr.[42] Zajištění výrobního zařízení a měřidla provádí pověřený zaměstnanec celního úřadu. Závěry musí být umístěny tak, aby veškeré množství vyrobeného lihu bylo změřeno. Kontrolu neporušenosti úředních závěr, provádí celní úřad při každém zjišťování výroby nebo namátkově dle své úvahy.

Celním úřadem je také prováděna kontrola měřidel. Měřidla musí splňovat požadavky na přesnost a funkce, které jsou uvedeny v ustanovení § 4 vyhlášky č. 140/1997 Sb., Ministerstva financí o kontrole výroby a oběhu lihu a provedení dalších ustanovení zákona o lihu s tím souvisejících. Celní úřad zjišťuje vyrobené množství lihu podle provozních podmínek lihovaru především s ohledem na objem výroky a počet měřidel. Mezi další kontrolní činnost patří kontrola skladování lihu. Celní úřad kontroluje, zda je líh skladován v zařízeních, určených pro skladování lihu, jako jsou nádrže, sudy, přepravní nádoby a obaly, přičemž je u těchto zařízení umožněno spolehlivé zjištění množství skladovaného lihu.[43] Celní úřad zjišťuje zásoby lihu a provádí kontrolu evidence zásob lihu. V souvislosti s vyskladňováním a přejímkou lihu jsou kontrolovány evidence, kterým podléhá také líh osvobozený obsažený v látkách určených k použití jako materiál při výrobě potravin, potravních doplňků, látek přídatných a látek určených k aromatizaci potravin, nápojů a na přípravu léčiv. Celní úřad kontroluje také provádění denaturací lihu a jeho užití pro stanovený účel.

Počet pěstitelských pálenic v jednotlivých krajích ČR je uveden v této bakalářské práci v příloze PII.

Kontrola výroby ovocných destilátů v pěstitelských pálenicích

Kontrola výroby ovocných destilátů z pěstitelského pálení je též obdobným specifickým komplexem činností zahrnujících zejména revize technologického postupu a zařízení analytické stanovení etanolu v roztocích, zjišťování zda veškerý vyrobený líh byl zaregistrován měřidly, přičemž účelem této kontroly je stálá evidence výroby a oběhu lihu.

[42] Česká republika. Zákon o lihu: a o změně a doplnění zákona č. 455/1991, o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, p. o., 1997, roč. 1997, č. 61, částka 21.

[43] Česká republika. Vyhláška Ministerstva zemědělství o technických požadavcích na výrobu, skladování a zpracování lihu. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, p. o., 1997, roč. 1997, č. 141, částka 49.

Obrázek č. 1 - Schéma výrobního zařízení pěstitelské pálenice s vyznačením umístění úředních závěr

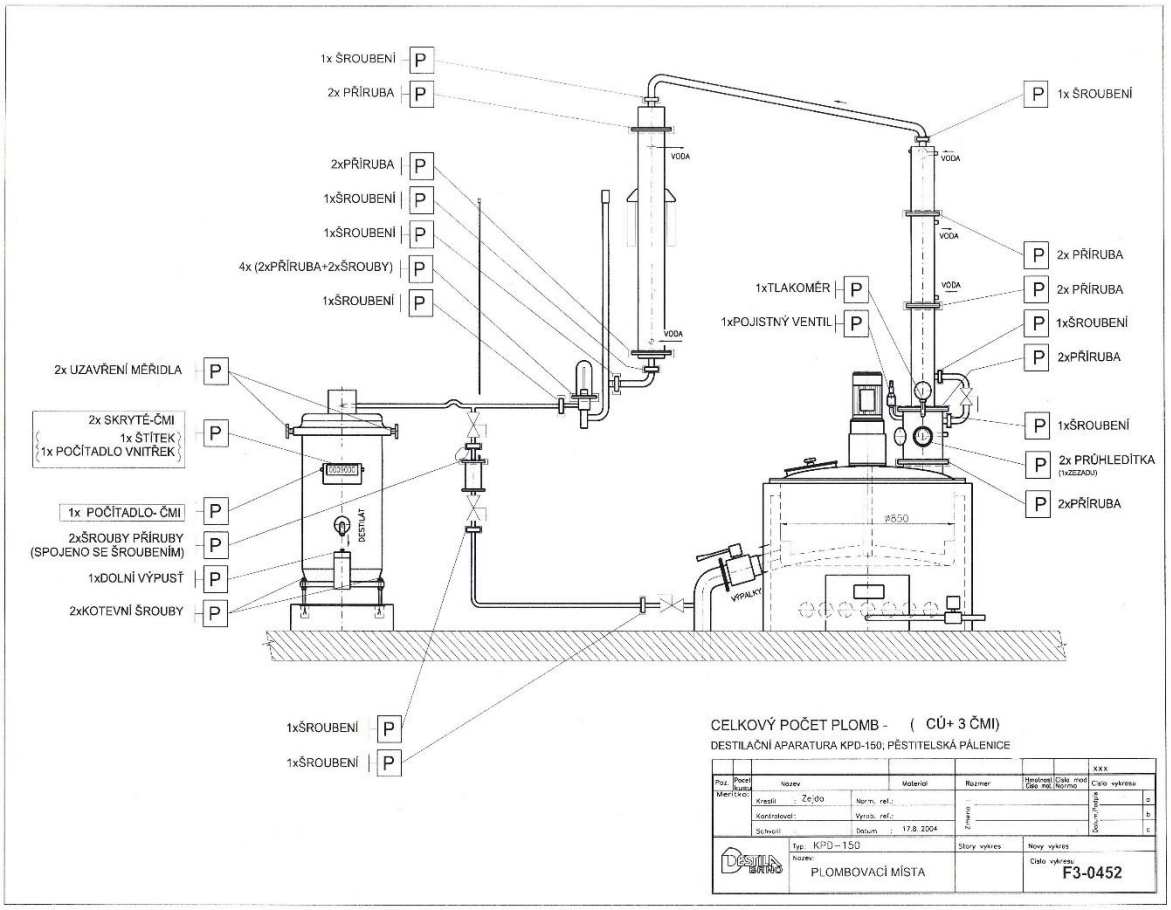

Zdroj: archiv Celního úřadu pro Kraj Vysočina

3 SPRÁVA SPOTŘEBNÍCH DANÍ

Spotřební daně jsou výběrovými daněmi ze spotřeby. Stát jimi cíleně zatěžuje prodej a spotřebu skupiny vybraných výrobků. Reguluje tak cenu těchto výrobků na trhu. Spotřební daně tvoří součást ceny vybraných výrobků a doplňují působení daně z přidané hodnoty, patří tudíž mezi daně nepřímé. V České republice upravoval správu spotřebních daní od 1. 1. 1993 zákon č 587/1992 Sb., o spotřebních daních, ve znění zákona č. 199/1993 Sb., zákona č. 325/1993 Sb. a zákona č. 136/1994 Sb. a zákona č. 260/1994 Sb. Správu spotřební daně vykonávali do 31. 12. 2003 finanční úřady.[44] Tento zákon byl mnohokrát novelizován. Jedním z hlavních cílů novelizace zákona bylo přizpůsobit spotřební daně platné v České republice právnímu režimu Evropské unie. S účinností od 1. 1. 2004 nabyl platnosti nový zákon č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních a správa spotřební daně přešla tímto zákonem pod kompetenci orgánů Celní správy České republiky.

Spotřební daně z vybraných druhů zboží tzv. akcízy patří mezi nejstarší daně. V průběhu tisíciletí prodělaly v předmětu daně i v sazbách značné změny. V současnosti jsou předmětem spotřební daně tzv. vybrané výrobky, jimiž jsou líh, pivo, víno a meziprodukty, minerální oleje a tabákové výrobky. Spotřebními daněmi tedy jsou daň z lihu, daň z piva, daň z vína a meziproduktů, daň z minerálních olejů a daň z tabákových výrobků.[45] Důvodem pro zdanění výše uvedeného zboží je tzv. „výchovné působení“, kdy lidé mají být daní odrazováni od škodlivých návyků, nebo daň brát jako formu „pokuty“, jež má umožnit úhradu zvýšených nákladů společnosti např. u léčby kuřáků. Spotřební daň je také brána jako výnosově silná a stabilní a zajišťuje příliv peněz do státního rozpočtu. Mezi další důvody lze uvést nepříznivé působení na životní prostředí, tedy důvody ekologické a také na výše uvedenou harmonizaci daní s Evropskou unií.[46] Vzhledem k určenému tématu, je práce zaměřena na daň z lihu.

[44] VANČUROVÁ, Alena a Lenka LÁCHOVÁ. *Daňový rozhled: učebnice základů daňového systému České republiky*. Praha: VOX Consult, 1995, 206 s.
[45] Česká republika. Zákon o spotřebních daních. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, p. o., 2003, roč. 2003, č. 353, částka 118.
[46] KUBÁTOVÁ, Květa. *Daňová teorie: úvod do problematiky*. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2005, 111 s. ISBN 80-7357-092-0.

3.1 Spotřební daň z lihu

Spotřební daň z lihu upravuje Hlava II zákona č. 353/2003, o spotřebních daních. Jednotlivé paragrafy v tomto zákoně dále stanovují co je předmětem daně z lihu, kdo je plátce daně z lihu, základ daně z lihu a uvádí sazby daně z lihu.

Předmět daně z lihu

Předmětem daně je líh (etanol) získaný destilací nebo jiným oddělením ze zkvašených cukerných roztoků pocházejících z cukerných nebo škrobnatých surovin, nebo také z jiných surovin obsahujících líh kvasný, destilací nebo jiným oddělením ze zkvašených roztoků pocházejících z celulózy nebo také synteticky.[47] Předmětem daně z lihu jsou také vína z čerstvých hroznů, vinný mošt, Vermut a ostatní vína z čerstvých hroznů, připravené pomocí aromatických bylin, nebo jiných látek a kvašené nápoje (např. medovina, jablečné víno apod.), v případě že obsahují více jak 22 % objemových lihu. Dále je předmětem daně z lihu líh, který je obsažen v jakémkoli výrobku, jestliže celkový obsah lihu v těchto výrobcích přesahuje 1,2 % objemových (pokud nespadají do skupiny výše uvedených vybraných výrobků a výrobků osvobozených od daně z lihu). Rozhodujícím, pro posouzení, zda je vybraný výrobek obsahující líh předmětem daně z lihu, je také zjištění, zda je líh v takovém výrobku denaturován. Denaturace lihu musí být provedena odpovídajícím druhem denaturačního prostředku nebo množstvím dle vyhlášky Ministerstva zemědělství[48], pokud tomu tak není, pohlíží se na tento líh jako na nedenaturovaný a při splnění ostatních podmínek vymezených zákonem o spotřebních daních je předmětem daně z lihu.

Plátce daně z lihu

Mimo obecného stanovení osoby plátce spotřební dně[49] je plátcem daně z lihu také právnická nebo fyzická osoba, která doveze nebo nakoupí líh či výrobky z lihu, který je osvobozen od daně. Jedná se především o líh, který je určen jako vstupní materiál pro výrobu potravin, léčiv nebo líh, který je obsažen v látkách používaných pro

[47] Česká republika. Zákon o lihu: a o změně a doplnění zákona č. 455/1991, o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, p. o., 1997, roč. 1997, č. 61, částka 21.

[48] Česká republika. Vyhláška Ministerstva zemědělství o technických požadavcích na výrobu, skladování a zpracování lihu. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, p. o., 1997, roč. 1997, č. 141, částka 49.

[49] Česká republika. Zákon o spotřebních daních. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, p. o., 2003, roč. 2003, č. 353, částka 118.

aromatizaci nápojů a potravin. Plátci daně z lihu jsou také osoby, které skladují, dopravují nebo uvádějí do volného daňového oběhu[50]ve větším množství líh, který je předmětem daně z lihu. Větší množství lihu je stanoveno zákonem o spotřebních daních na 10 litrů konečných výrobků.

Základ daně z lihu

Pro výpočet daně z lihu je základem daně dle zákona[51] množství lihu ve výrobku vyjádřené v hektolitrech při 20 °C. Toto množství se zaokrouhluje na dvě desetinná místa.

Sazba daně z lihu

Líh, který je obsažený v jakémkoli výrobku a je předmětem daně z lihu, je zdaněn sazbou 28 500 Kč/hl etanolu. Výjimku tvoří líh obsažený v ovocných destilátech z pěstitelského pálení. Tento líh je zdaněn sazbou 14 300 Kč/hl etanolu.[52]

3.2 Správa spotřební daně Celní správou

Od 1. 1. 2004 převzala od finančních úřadů správu spotřební daně Celní správa České republiky. V kompetenci správce daně mají celní úřady kompletní správu daně tedy, vyměřování a výběr spotřebních daní z vybraných výrobků na našem území dále pak také při dovozu a vývozu ze třetích zemí, tak i při obchodování s vybranými výrobky v rámci Evropské unie. Úkolem Celní správy České republiky je zajistit maximální příjem daní do státního rozpočtu a minimalizovat možné porušování daňových předpisů a krácení daňové povinnosti. Činnost Celní správy v oblasti správy spotřebních daní se dělí na činnost povolovací, evidenční, registrační, vymáhací a kontrolní.

V rámci výkonu správy spotřebních daní vydávají celní úřady na základně žádosti daňových subjektů a po provedení řízení (posouzení návrhu žadatele, splnění podmínek předepsaných pro předmětnou činnost, ověření sdělených údajů žadatelem) celkem 10 typů povolení např.: zvláštní povolení na přijímání a užívání vybraných výrobků osvobozených od daně, povolení k provozování daňového skladu, oprávněný příjemce pro opakované přijímání vybraných výrobků, atd. Po prověření všech podmínek nutných pro vydání

[50] Česká republika. Zákon o spotřebních daních. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, p. o., 2003, roč. 2003, č. 353, částka 118.
[51] Česká republika. Zákon o spotřebních daních. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, p. o., 2003, roč. 2003, č. 353, částka 118.
[52] Česká republika. Zákon o spotřebních daních. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, p. o., 2003, roč. 2003, č. 353, částka 118.

povolení celní úřad žádosti buď vyhoví, nebo ji zamítne. Pokud žadateli celní úřad vyhoví, vydá rozhodnutí, ve kterém stanový podmínky pro předmětnou činnost tak, aby byly minimalizovány možné daňové uniky na spotřebních daních. Celními úřady je také vedena evidence spotřebních daní na osobních účtech daňových subjektů. Osobní účty slouží k evidování daňových povinností a jejich plnění. Evidence je vedena celním úřadem pro každou jednotlivou spotřební daň. S evidencí úzce souvisí samotná platba spotřební daně. Platba příslušné daně je jedním z evidovaných ukazatelů na osobním účtu daňového subjektu. Z dalších opatření uplatňovaných celními orgány je povinné zajištění daně, toto je vyžadováno například při provozování daňového skladu. Upuštěno od zajištění může být v některých případech, pokud nejsou vyžadované na základě zákona. Lze také zavézt místo zajištění stálý daňový dozor, tzn. stálou přítomnost zaměstnance celního úřadu např. v lihovaru. Velký důraz je kladen Celní správou na provádění kontrolních činností, které mají nejen za úkol odhalit případné porušení právních předpisů v souvislosti s nakládáním s vybranými výrobky, ale mají zároveň preventivní charakter. Mezi kontrolní činnosti patří zejména kontrola výroby a oběhu lihu, kontrola skladovaných a prodávaných tabákových výrobků značených tabákovou nálepkou a kontrola podle zákona o povinném značení lihu. Této je věnována následující podkapitola.

3.3 Kontrola povinného značení lihu

S účinností od 1. července 2005 byla v České republice zavedena zákonem č. 676/2004 Sb., o povinném značení lihu, povinnost značit líh kontrolními páskami. Zavedením značení lihovin bylo sledováno hned několik cílů, zejména zamezení nelegální výrobě, dovozu, prodeji lihu a vzniku daňových úniků. Smyslem bylo také zefektivnit provádění daňových a následných kontrol, ochrana výrobců a dovozců, zabezpečení prodeje kvalitního lihu a ochrana spotřebitele. Povinnost značit líh kontrolními páskami se vztahuje dle výše uvedeného zákona na nedenaturovaný etanol uvedený pod kódem KN[53] 2207 a výrobky uvedené pod kódem KN 2208, s celkovým obsahem etanolu nejméně 15 % objemových nebo více, pokud je tento líh obsažen ve spotřebitelském balení, vyrobený na daňovém území České republiky nebo na toto území dovezený. Spotřebitelským balením se rozumí nádoby nebo jiné obaly o objemu do 6 litrů včetně,

[53] Poznámka: Kód kombinované nomenklatury dle nařízení Rady (EHS) č. 2658/87 ze dne 23. července 1987 o celní a statistické nomenklatuře a o společném celním sazebníku, ve znění platném k 1. lednu 2002.

opatřené etiketou výrobce, dovozce, provozovatele daňového skladu nebo prodejce, určené pro prodej konečnému spotřebiteli na daňovém území České republiky. Povinnost značit líh se nevztahuje na líh, který je:

a) ve spotřebitelském balení o objemu 0,1 litru a menším,

b) od spotřební daně osvobozený nebo podmíněně osvobozený od spotřební daně,

c) umístěný před jeho značením v daňovém skladu nebo v jiných prostorách povolených, nebo určených celním úřadem,

d) dovezený a následně umístění v dočasném skladu, celním skladu nebo ve svobodném pásmu a svobodném skladu,

e) výsledkem pěstitelského pálení ovoce, nebo

f) dovážen pro osobní spotřebu fyzické osoby.[54]

Kontrolní pásky ke značení lihu jsou ceninou, osoby povinné značit líh je nakupují u celního úřadu. Zakoupením a použitím kontrolní pásky ke značení lihu, není nikterak ovlivněna povinnost přiznat a zaplatit spotřební daň z lihu při jeho uvedení do volného oběhu. Kontrolní pásky tak nyní, slouží spíše pro kontrolu, zda byl líh označen subjektem k tomu oprávněným, s tím, že lze díky ní následně dohledat původ lihu, a tím snáz prověřit jeho zdanění. Nelze však ztotožnit konkrétní lihovinu a tak se zvyšuje riziko podvodů a tím riziko daňových úniků. Protože výše uvedené kontrolní mechanismy jsou nedostačující, jak potvrdila tzv.„Metanolová aféra“, bylo přistoupeno k následujícím změnám. Kontrolní pásky platné do 26. 9. 2012, dle prováděcí vyhlášky[55] byly nahrazeny novými kontrolními páskami. Tyto pásky byly rozděleny do dvou kategorií. Starý vzor byl zachován ke značení lihu ve spotřebitelském balení o obsahu etanolu ve výrobku pod 20 % a vzor kontrolní pásky s nápisem NOVÝ v červené barvě určen ke značení lihu ve spotřebitelském balení o obsahu etanolu ve výrobku od 20 %.[56] Toto opatření bylo však určeno jen pro přechodné období. S účinností od 1. 12. 2013 vstupuje v platnost nový

[54] Česká republika. Zákon o povinném značení lihu: a o změně zákona č. 586/1992, o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, p. o., 2004, roč. 2004, č. 676, částka 231.

[55] Česká republika. Vyhláška, kterou se provádí zákon č. 676/2004 Sb., o povinném značení lihu: a o změně zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, ve znění zákona č. 545/2005 Sb. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, p. o., 2006, roč. 2006, č. 149, částka 51.

[56] Česká republika. Vyhláška, kterou se mění vyhláška č. 149/2006 Sb., kterou se provádí zákon č. 676/2004 Sb., o povinném značení lihu: a o změně zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, ve znění zákona č. 545/2005 Sb. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, p. o., 2012, roč. 2012, č. 310, částka 112.

zákon č. 307/2013 Sb., o povinném značení lihu[57] a s ním i nová vyhláška určující novou podobu kontrolních pásek.[58]

Cílem nové právní normy je regulovat a efektivně kontrolovat trh s lihovinami, zejména zamezit nelegální výrobě lihu a zajistit, aby výroba, dovoz, prodej, skladování, distribuce a vývoz lihu probíhal v souladu s platnými právními předpisy. Zejména s těmi, které upravuji nakládání s lihem a správu spotřební daně z lihu, a tím zamezit celním a daňovým únikům a zajistit potřebnou ochranu spotřebitele. Nový zákon o povinném značení lihu tak v porovnání s dosavadní právní úpravou přináší následující změny:

- velikost spotřebitelského balení (snížení objemu do 1 litru, nebo do 3 litrů),

- povinnost značit líh, který je ve spotřebitelském balení větším než 0,06 litru,

- zavedení nového způsobu registrace osob, které jsou povinny značit líh (spolehlivost, bezdlužnost, koncese),

- zavedení registrace osob, které se zabývají distribucí lihu a lihovin – prodejem,

- povinnost poskytnout kauci (osoba povinná značit líh 500 000 Kč nebo 5000 000 Kč, dle počtu odebraných kontrolních pásek za kalendářní rok, 5000 000 Kč distributoři lihu),

- úprava nakládání s kontrolními páskami ke značení lihu (každý má povinnost vrátit celnímu úřadu kontrolní pásku sejmutou, nepoužitou, pokud není osobou povinnou značit líh)

- úprava nakládání s lihem v restauracích (rozlévání pouze z jednoho otevřeného skleněného spotřebitelského balení jednoho druhu, o objemu balení do 1 litru, zákaz skladování destilátů z pěstitelského pálení v těchto provozovnách),

- oznamovací povinnost v souvislosti s prodejem nebo jiným převodem lihu ve spotřebitelském balení jiné osobě (povinnost oznamovat veškerý prodej nebo převod lihu celnímu úřadu) [59]

[57] Česká republika. Zákon o povinném značení lihu. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, p. o., 2013, roč. 2013, č. 307, částka 117.
[58] Česká republika. Vyhláška k provedení některých ustanovení zákona o povinném značení lihu. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, p. o., 2013, roč. 2013, č. 334, částka 130.
[59] *CLO-DOUANE: Změny kolem lihu*. Plzeň: TYPOS, tiskařské závody, 2013, roč. 47. ISSN 0323-0023.

3.4 Společenské a ekonomické aspekty výroby nelegálních lihovin

Líh, jak již bylo uvedeno v předchozích kapitolách, je surovinou mnohostranně využitelnou. Vzhledem k vysokému daňovému zatížení lihu spotřební daní, aktuální sazba 28 500 Kč za hektolitr etanolu, je také již tradičně, předmětem nelegálního dovozu, výroby, úprav. Nelegální výroba či úprava lihu způsobuje daňové úniky tedy ekonomickou újmu státu. Dále dochází, k ohrožení společnosti vlivem závadnosti těchto nelegálních výrobků následně tímto k ohrožení zdraví obyvatelstva. Výši daňových úniků na spotřební dani z lihu lze pouze odhadovat. Podle odhadů Celní správy ČR a výrobců lihovin činí podíl nelegálně vyrobených lihovin 15-20 % z celkového prodeje, to je cca 1,5 mld. Kč pouze na spotřební dani z lihu. Dle informací z médií je tato částka však mnohonásobně vyšší.[60] Protože je líh drahou surovinou, dochází k jeho nahrazování, ředění přimícháváním různých dalších látek. Zdravotní následky po požití závadných alkoholických nápojů mohou být katastrofální. Prohibice byla nařízena ministerstvem zdravotnictví kvůli náhlým úmrtím několika lidí po požití závadných alkoholických nápojů. Následně byl v několika rozborech lihovin zjištěn nadlimitní stav metylalkoholu. Tato látka velice podobná lihu, tedy etylalkoholu, se běžně vyskytuje v lihovinách avšak v malém množství. Dle české legislativy je přirozený výskyt v lihovině 1,2 % metanolu vůči etanolu.[61] Metanol je ve vyšších dávkách velice toxická látka. Ani chemik metanol nepozná podle vůně či chuti, zvlášť když je součásti lihového nápoje. Test barvy plamene při hoření, tak jak bylo prezentováno některými médii, je zcela nesmyslný. Při otravě metanolem dochází ke vzniku těžké metabolické acidózy kyselinou mravenčí, která má hlavní podíl na poškození zraku. Poruchy zraku se objevují zpravidla až po 24 hodinách po požití, projevují se mlhavým viděním, světelnými záblesky a pocity oslnění nebo změnami barevného vidění. Slepota je popsána už po použití 15 ml, smrt po 30-40 ml. Metabolismus metanolu je naštěstí asi 6x pomalejší než etanolu, takže současný či následný příjem etanolu funguje jako protijed.[62] V období od září 2012 do března 2014 zemřelo v důsledku požití metylalkoholu v České republice 50 osob.

[60] *Daňové úniky poškozují státní kasu*. ČESKÝ ROZHLAS 6. [online]. 2012 [cit. 2013-12-04]. Dostupné z http://www.rozhlas.cz/cro6/stop/_zprava/1115276

[61] MELZOCH KAREL, *Odborník: Někdo šetří a míchá do alkoholu nebezpečný metanol*. [online]. 2012 [cit. 2013-12-04]. Dostupné z http://tn.nova.cz/zpravy/domaci/odbornik-je-to-fatalni-selhani-nekdo-zamenil-metanol-za-etanol.html

[62] *CLO-DOUANE: Kauza METANOL očima správce daně*. Plzeň: TYPOS, tiskařské závody, 2012, roč. 46. ISSN 0323-0023.

4 PROHIBICE

Úplný zákaz a zamezení prodeje tvrdého alkoholu na území celé České republiky na dobu neurčitou, je něco, co tu ještě nebylo. Dne 14. září 2012 začala v České republice platit historicky první byť jen částečná prohibice. V souvislosti s vlnou otrav metanolem ministerstvo zdravotnictví s okamžitou platností zcela zakázalo prodej a nalévání nápojů s obsahem alkoholu 20 % a více. Výše uvedené opatření nahradilo předchozí nařízení z 12. září 2012, které zakazovalo prodej tvrdého alkoholu pouze u stánkového prodeje. Důvodem zavedení prohibice byla nová zjištění ze kterých, na základě analýz vyšlo najevo, že závadný alkohol pocházel z kamenných obchodů a restaurací. Otravy alkoholem se také potvrdily i na dalších místech republiky.

Kauza otrav metanolem se již dnes stala největším případem v dějinách české kriminalistiky. Policie do dnešní doby zadržela a obvinila 61 lidí. Dosud ale soudy rozhodovaly v méně závažných případech. Hlavní tzv. „metanolová mafie“ má před soudem teprve stanout. Pachatelům za úmyslné obecné ohrožení, v případě uznání viny hrozí 12 až 20 let vězení nebo i výjimečný trest včetně doživotí. Zcela výjimečná je kauza i co do počtu poškozených 130 lidí se otrávilo, z toho 50 zemřelo, zbylých 80 mělo zdravotní problémy, přičemž řada z nich si ponese doživotní následky. Série otrav alkoholickými nápoji obsahujícími metanol začala na severu Moravy. Vzápětí se však rozšířila i do dalších krajů.

Rozsáhlé kontrolní akce policie, celníků, hygieniků či potravinářských inspektorů výskyt otrav rapidně snížily, ale nezastavily jej úplně. Podle policie mohlo být dodáno na český trh až 15 000 litrů nebezpečného alkoholu. Velkou část úřady zabavily, v současnosti je podle policie v oběhu stále asi 2 000 litrů závadného alkoholu.

Celostátní zákaz prodeje alkoholu v České republice, platil pouze při volbách do parlamentu v roce 1992. Zákaz platil s výjimkou, nevztahoval se na deseti a méně stupňová piva. Také Praha v průběhu komunálních voleb v roce 1994 přistoupila k zákazu prodeje alkoholu.[63]

[63] *Prohibice v České republice*. Aktuálně.cz. [online]. 2012 [cit. 2013-12-05]. Dostupné z http://wiki.aktualne.centrum.cz/prohibice-v-ceske-republice/

4.1 Otravy metanolem

Dne 3. září 2012 zemřel v Havířově dvaašedesátiletý muž. Jednalo se o první oběť série otrav metanolem z ilegálně vyráběných lihovin, o několik dní později pak vypukla tzv. „metanolová aféra“. Ve čtvrtek 6. září umřela na otravu způsobenou metylalkoholem devětapadesátiletá žena taktéž z Havířova a následně stejně starý muž umřel v Ostravské fakultní nemocnici. Další lidé byli hospitalizováni, pro jejich vážný zdravotní stav, v důsledku otravy závadným alkoholem. Na základě informací lékařů byl nalezen hned druhý den pracovníky Krajské hygienické stanice spolu s policisty zdroj závadného alkoholu.[64] Od soboty 8. září 2012 byli hospitalizováni dva muži v kritickém stavu v nemocnicích v Kyjově a ve Znojmě. Lékaři u nich naměřili vysokou až smrtelnou hladinu jedu. Do příbramské nemocnice byl přijat v neděli 9. září 2012 pětašedesátiletý muž, který se také otrávil metylalkoholem. Muž nejprve viděl černobíle, pak oslepl. Další osmapadesátiletý muž, skončil v Bohumínské nemocnici v pondělí 10. září 2012 důvodem, byla opět otrava metylalkoholem. V úterý 11. září 2012 umřeli na otravu další čtyři lidé muž z Přerova, mladá dívka z Oseku nad Bečvou, muž v nemocnici v Praze a dívka z Frýdecko-Místecka.[65]

Počet obětí otravy, se ve středu 12. září 2012 zastavil na čísle 16. Ministrem zdravotnictví Leošem Hegerem bylo vyhlášeno s okamžitou platností mimořádné opatření, zakazující prodej tvrdého alkoholu u stánků. Sedmnáctou obětí byla sedmačtyřicetiletá žena z Ostravy, která krátce po převozu do nemocnice 13. září 2012 umírá. V havířovském bytě byl téhož dne nalezen mrtvý muž. V jeho bytě byla nalezena neokolkovaná láhev s alkoholem.[66] V pátek 14. září 2012 byla vyhlášena ministrem zdravotnictví prohibice, od 19 hodin nařízen plošný zákaz prodeje tvrdého alkoholu. Do následujícího dne přibylo osm nových pacientů otrávených metanolem. Druhý den prohibice stále přibývaly další oběti. V nemocnicích bylo hospitalizováno celkem 38 lidí s otravou metanolem, zemřelo jich již 19. První případy otravy ohlásilo i sousední Slovensko. V úterý 18. září 2012 umřel v Kyjově devětadvacetiletý muž, jde o 20. potvrzenou oběť. Další dvě oběti byly potvrzeny

[64] *Rok od začátku metanolové kauzy: 47 mrtvých, desítky obviněných*. Aktuálně.cz. [online]. 2012 [cit. 2013-12-04]. Dostupné z http://aktualne.centrum.cz/domaci/grafika/2013/09/03/rok-od-zacatku-metanolove-kauzy-47-mrtvych-desitky/

[65] *Metanol zabil i jednadvacetiletou dívku, našli ji mrtvou na ubytovně*. iDNES.cz. [online]. 2012 [cit. 2013-12-05]. Dostupné z http://zpravy.idnes.cz/na-otravu-metanolem-zemrel-ctvrty-clovek-f17-/krimi.aspx?c=A120911_075523_ domaci_skr

[66] *Tak Českem postupuje vlna otrav metanolem*. Aktuálně.cz. [online]. 2012 [cit. 2013-12-05]. Dostupné z http://aktualne.centrum.cz/domaci/grafika/2012/10/23/tak-ceskem-postupuje-vlna-otrav-metanolem/

pitvou, jedná se o ženu, která zemřela 6. září 2012 na Opavsku a o muže, u kterého lékař dříve patrně špatně odhadl příčinu smrti. Pitvou byla potvrzena otrava metylalkoholem také u ženy ze Zlína. Ministrem zdravotnictví bylo 20. září 2012 rozhodnuto o zákazu vývozu tvrdého alkoholu. Následně byla Ministrem financí Miroslavem Kalouskem podepsána vyhláška, na jejímž základě státní tiskárna cenin začala s výrobou nových kolků. V Havířovské nemocnici v sobotu 22. září 2012 zemřela 24. oběť metanolové kauzy. Následně tamtéž 24. září 2012 zemřela další oběť.[67] 18. října 2012 byly objeveny dva nové případy otravy metylalkoholem v Moravskoslezském kraji. Další otrávení metylalkoholem byly ohlášeny prostějovskou nemocnicí. V celém Olomouckém kraji to byl zaznamenaný šestý případ, čtyři lidé následkům podlehli. V České republice k 22. říjnu 2012 zemřelo 30 lidí na otravu metylalkoholem. První případ byl objeven také 24. října 2012 v Královéhradeckém kraji. Hned první listopadový den došlo k 31. tragickému úmrtí. Soudními znalci bylo po provedené pitvě konstatováno, že příčinou úmrtí byla intoxikace metanolem. Další dvě oběti byly oznámeny také nemocnicí v Olomouci, následně po těchto úmrtích byly nahlášeny další dvě. Pětatřicátou objetí metylalkoholu byl 15. listopadu 2012 muž z Frýdecko-Místecka.[68] Následující tři týdny zemřeli další tři lidé, pětapadesátiletý muž byl hospitalizován s osmi promile alkoholu v krvi. Také 8. prosince 2012 si metanol našel svoji oběť, byla to již 38. potvrzená oběť v zemi. Dne 29. ledna 2013 zemřela v Ústí nad Labem šestnáctiletá dívka, alkohol jí byl konzumován na oslavě. V březnu tohoto roku došlo k dalším dvěma úmrtím v souvislosti s metanolem. Také v následujícím roce 2014 umřeli další lidé.

První obětí metanolu v Kraji Vysočina byl osmapadesátiletý muž, který podlehl otravě metanolem v pátek 28. února 2014 v nemocnici v Novém Městě na Moravě. Metanol si tak Česku vyžádal svou 49 oběť.[69] Dalších 79 lidí mělo zdravotní problémy, přičemž řada z nich si dle lékařů ponese doživotní následky. Dne 9. března 2014 zemřel

[67] *Otravy metanolem v Česku stále neberou konce, zemřel 25. člověk*. Novinky.cz. [online]. 2012 [cit. 2013-12-05]. Dostupné z http://www.novinky.cz/krimi/279569-otravy-metanolem-v-cesku-stale-neberou-konce-zemrel-25-clovek.html

[68] *Na otravu metanolem zemřel další muž, je to 35. oběť*. Mladá fronta E15.cz. [online]. 2012 [cit. 2013-12-05]. Dostupné z http://zpravy.e15.cz/domaci/udalosti/na-otravu-metanolem-zemrel-dalsi-muz-je-to-35-obet-932767

[69] *Muž z Moravce v pátek večer zemřel na otravu metanolem.* Deník.cz. [online]. 2014 [cit. 2014-03-01]. Dostupné z http://havlickobrodsky.denik.cz/nehody/muz-z-moravce-v-patek-vecer-zemrel-na-otravu-metanolem-20140301-mofe.html

dvaapadesátiletý muž v nemocnici v Boskovicích na Blanensku. Byla tedy v důsledku otrav metylalkoholem potvrzena 50. oběť v zemi[70].

Obrázek 2 – Počet úmrtí v metanolové kauze do 9. 3. 2014

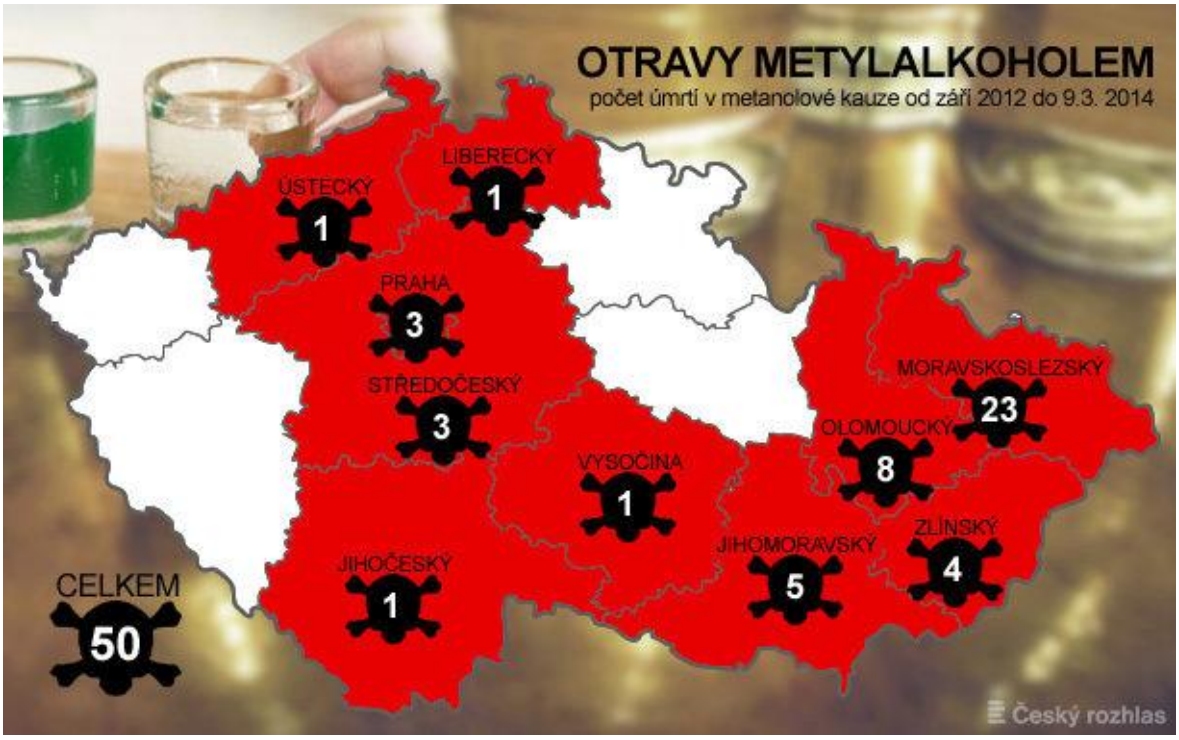

Zdroj: Český rozhlas

4.2 Vyhlášení prohibice a zákaz vývozu lihovin

V důsledku výše uvedených událostí bylo Ministerstvem zdravotnictví vyhlášeno dne 12. 9. 2012 mimořádné opatření, ve kterém se zakazuje rozlévání a prodej lihovin typu destilátů a tuzemáku s obsahem alkoholu nad 20 % objemových alkoholu všem provozovatelům stánků, stánků s občerstvením, mobilních stánků a jiných mobilních a přechodných provozů.[71] Jelikož dalším vývojem metanolové kauzy bylo zjištěno, že otrávené lihoviny nebyly distribuovány pouze prostřednictvím stánkového prodeje. Výše uvedené mimořádné opatření nahradilo dne 14. 9. 2013 nové mimořádné opatření

[70] *To je čisté, říká o neoznačené lahvi s podezřelým rumem parta horníků*. Rozhlas.cz. [online]. 2014 [cit. 2014-17-03]. Dostupné z http://www.rozhlas.cz/zpravy/regiony/_zprava/1327783

[71] MINISTERSTVO ZDRAVOTNICTVÍ ČR, *Nové mimořádné opatření ze dne 12.9.2012*. [online]. 2012 [cit. 2013-12-04]. Dostupné z http://www.mzcr.cz/dokumenty/mimoradne-opatreni-vyhlasene-ministerstvem-zdravotnictvi-dne-12-9-2012-pod-cj-_6750_883_1.html

Ministerstva zdravotnictví. Všem provozovatelům potravinářských podniků a osobám provozujícím stravovací služby byl zakázán prodej a jiné formy nabízení lihovin ke spotřebě o obsahu etanolu od 20 % objemových, včetně tuzemáku a konzumního lihu.[72]

Dne 20.9.2013 vyhlášeno v pořadí již třetí mimořádné opatření Ministerstva zdravotnictví obsahem mimořádného opatření nadále zůstal zákaz prodeje a nabízení k prodeji lihovin o obsahu etanolu 20 % a více, pro provozovatele potravinářských podniků a osob provozujících stravovací služby. Dále tímto mimořádným opatřením byla každému zakázána distribuce a vývoz lihovin výše uvedených mimo území České republiky.[73] Po dvou týdenní prohibici přistoupilo Ministerstvo dne 27. 9. 2012 k vyhlášení nového mimořádného opatření. Toto upravovalo pozvolné uvolnění trhu s lihovinami. Všem provozovatelům potravinářských podniků a osobám provozujícím stravovací služby byl Ministerstvem zdravotnictví zakázán prodej nebo jiné formy nabízení ke spotřebě konečnému spotřebiteli lihovin o obsahu etanolu 20 % objemových a více, včetně konzumního lihu a tuzemáku, které byly vyrobeny po 31. 12. 2011. Tyto lihoviny musí být zároveň provázeny dokladem o původu.[74] Nadále také zakázán vývoz a distribuce těchto lihovin mimo území ČR. Dále bylo tímto mimořádným opatřením přikázáno ve lhůtě 60 dnů ode dne vyhlášení mimořádného opatření zlikvidovat podle zákona o odpadech[75], veškeré výše uvedené lihoviny, nacházející se, ve spotřebitelském balení, otevřeném a otevřením došlo do dne vyhlášení tohoto opatření k přetržení nebo poškození kontrolní pásky. Výjimka stanovena pouze u lihovin o obsahu etanolu 20 % objemových a více, včetně konzumního lihu a tuzemáku, u nichž je z akreditované laboratoře protokolem o zkoušce doložena a potvrzena zdravotní nezávadnost.[76]

Popisem výše uvedeného byly nastíněny události, které zasáhly Českou republiku a měly vliv na celou společnost žijící na jejím území. Ztráty na lidských životech způsobené

---

[72] MINISTERSTVO ZDRAVOTNICTVÍ ČR, *Nové mimořádné opatření ze dne 14.9.2012*. [online]. 2012 [cit. 2013-12-04]. Dostupné z http://www.mzcr.cz/dokumenty/mimoradne-opatreni-vyhlasene-ministerstvem-zdravotnictvi-dne-14-9-2012-pod-cj-_6766_883_1.html

[73] MINISTERSTVO ZDRAVOTNICTVÍ ČR, *Nové mimořádné opatření ze dne 20.9.2012*. [online]. 2012 [cit. 2013-12-04]. Dostupné z http://www.mzcr.cz/dokumenty//2012ministerstvo-zdravotnictvi-vyhlasilo-nove-mimoradne-opatreni-cj-mzdr-3276_6809_2501_1.html

[74] Česká republika. Nařízení vlády: kterým se stanoví formulář dokladu o původu některých druhů lihu, destilátu a některých druhů lihovin. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, p. o., 2012, roč. 2012, č. 317, částka 116.

[75] Česká republika. Zákon o odpadech: a o změně některých dalších zákonů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, p. o., 2001, roč. 2001, č. 185, částka 71.

[76] MINISTERSTVO ZDRAVOTNICTVÍ ČR, *Nové mimořádné opatření ze dne 27.9.2012*. [online]. 2012 [cit. 2013-12-04]. Dostupné z http://www.mzcr.cz/dokumenty/ministerstvo-zdravotnictvi-vyhlasilo-nove-mimoradne-opatreni-ze-dne-27-92012-s_6828_2604_1.html

vlivem otrav alkoholickými nápoji s vysokým obsahem metanolu i po roce a půl od skončení prohibice ukazují, jak vysoce nebezpečný celospolečenský problém je požití závadného alkoholického nápoje. Sepětí sociální pedagogiky, jako vědní disciplíny zabývající se celým spektrem celospolečenských problémů, lze najít v samotné závislosti na alkoholu. Dále také v souvislosti s vlivem prostředí a výchovy, která je v České republice velice tolerantní ke konzumaci alkoholu ve vyšších dávkách, tento patologický jev má následně na svědomí závažné ekonomické, sociální a zdravotní problémy. Mezi nežádoucí a nebezpečné projevy jednání lze zařadit výrobu, prodej i distribuci zdravotně závadných lihovin. Sociální pedagogika se zabývá sociálně patologickými jevy jak u jednotlivců, tak v souvislosti s celou populací.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 VÝZKUM

5.1 Metody, cíle výzkumu a stanovení hypotéz

Cílem kvantitativního výzkumu bylo zjištění sociálních aspektů v chování spotřebitele při nákupu alkoholu po prohibici, analýza spotřebního chování a spotřebitelské preference při nákupu lihovin. Výzkum byl zaměřen především na zjištění, zda spotřebitel po prohibici vzal na vědomí závažnost a nebezpečnost požití alkoholu neznámého původu.

Dále byly pro výzkum stanoveny dílčí cíle, a to analyzovat aktuální situaci v rámci chování spotřebitele s ohledem na pohlaví, věk, nejvyšší dosažené vzdělání a čistý měsíční příjem.

Ke zjištění těchto dílčích cílů byly stanoveny následující hypotézy:

H1: Muži nakupují alkoholické nápoje více než ženy.

H2: S přibývajícím věkem se spotřebitelé více zaměřují na nákup lihovin tuzemské výroby.

H3: Pro spotřebitele s nižším příjmem je při nákupu alkoholických nápojů více rozhodujícím kritériem cena než pro spotřebitele s vyšším příjmem.

H4: Se zvyšujícím se vzděláním při nákupu alkoholických nápojů respondenti více přemýšlejí nad zdravotními riziky, které mohou nastat po požití lihoviny neznámého původu.

Pro potřeby realizace výzkumu byla zvolena následující metoda sběru dat. S důrazem na stanovené cíle praktické části bakalářské práce, byla zvolena kvantitativní výzkumná metoda, která byla realizována dotazníkovým šetřením. Jedná se o dotazník nestandardizovaný vlastní konstrukce, který v tomto případě představuje jednu z nejrychlejších metod získání co nejobjektivnějších dat od vybraného vzorku respondentů.

Vyplňování dotazníku je psychodiagnostická metoda založená na subjektivní výpovědi respondenta vypovídající o jeho názorech, postojích, reakcích v různých situacích.

Oslovený respondent má za úkol označit odpověď, která podle jeho názoru vystihuje zkoumaný znak.[77]

5.2 Výběr respondentů

Výběrový vzorek tvořili respondenti, kteří byli oslovení autorem bakalářské práce. Tito byli vybráni nahodilým výběrem. Vzorek respondentů byl limitován pouze věkovou hranicí, tato byla stanovena na 18 let. Důvodem tohoto rozhodnutí je zákonem dané omezení prodeje alkoholických nápojů na území České republiky osobám mladším 18 let. Sběr dat, byl realizován v Kraji Vysočina, v okrese Žďáru nad Sázavou. K distribuci dotazníků byla použita metoda písemného dotazování, respondentům byl dotazník osobně předložen a následně po vyplnění dotazníku byl proveden jeho sběr. Dále byla využita forma e-mailové korespondence, kdy byl dotazník zaslán jednotlivým respondentům, jimi vyplněn a zaslán zpět buď e-mailovou korespondencí, nebo po vytištění a vyplnění fyzicky prostřednictvím České pošty.

Celkem bylo osloveno 120 respondentů, kterým byl předložen nebo zaslán dotazník k vyplnění. Zpět se vrátilo pouze 106, což představuje 88,3 % dotazníků. K dalšímu zpracování bylo využito 102 dotazníků, jelikož 4 dotazníky byly z výzkumu, kvůli neúplnému vyplnění, vyřazeni.

5.3 Vlastní výzkum

Výzkum byl realizován formou dotazníkového šetření. Jde o metodu v sociálním měření velice často užívanou. Výhodou dotazníků je rychlý a snadný sběr dat i způsob jejich hodnocení. Počet údajů lze získat od mnoha osob současně ve velmi krátkém časovém úseku. Naproti tomu, nevýhodou dotazníkového šetření je možný stereotyp ve volbě odpovědi a možnost záměrného zkreslení výsledků respondentem. Mezi další nevýhody, lze zařadit menší pružnost a nedostatečnou srozumitelnost otázek, z tohoto důvodu je také nutný pečlivý výběr otázek a jejich formulace při přípravě dotazníku.

K dosažení stanovených cílů bakalářské práce a potvrzení nebo vyvrácení uvedených hypotéz, byl sestaven dotazník, který tvoří 16 otázek. Tyto lze rozdělit, dle stupně jejich otevřenosti na uzavřené, u kterých jsou respondentům nabídnuty varianty odpovědí, dále polouzavřené, které nabízí připravené odpovědi, tak možnost vlastní odpovědi

[77] CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2007, 265 s. ISBN 9788024713694

a identifikační zjišťující věk, vzdělání, čistý měsíční příjem, povolání a pohlaví respondentů. Všechny otázky jsou očíslovány. Svoji odpověď označili respondenti zakroužkováním. Dotazník je anonymní. Otázky č. 1-4 zjišťují vztah respondenta k nákupu alkoholických nápojů, otázky č. 5-7 jsou zaměřeny na preferenci respondentů při nákupu alkoholických nápojů. Otázky č. 8-11 zjišťují chování a povědomí o možné nebezpečnosti při nákupu zdravotně závadných lihovin. Posledních 5 otázek, tedy otázky č. 12-16, lze označit jako identifikační, sloužící pro statistické vyhodnocení a k upřesnění sledovaného vzorku respondentů.

Dotazník uveden v bakalářské práci jako příloha PI.

Předvýzkum

Zmenšeným modelem vlastního výzkumu, by měl být předvýzkum neboli pilotáž. Provádí se většinou na malém vzorku osob, proto získané výsledky neumožňují činit obecnější závěry. Přesto je však důležité, aby pilotáž proběhla ve všech fázích, včetně testování hypotézy, statistického zpracování výsledků a vyvození závěrů. V pilotáži se ověřují všechny metody a techniky, se kterými se počítá při vlastním výzkumu. Pečlivost provedení u pilotáže snižuje riziko použití nevhodné metody či techniky. Také přispívá ke zpřesnění formulace problému a hypotéz výzkumu.[78]

Z hlediska ověření vhodnosti a srozumitelnosti otázek použitých ve vytvořeném dotazníku, byla provedena pilotáž u 15 respondentů. Tito byli zcela náhodně vybráni, konkrétně se jednalo o 9 mužů a 6 žen. Respondentům byl předložen dotazník obsahující 20 otázek. V průběhu vyplňování dotazníků, bylo ze strany některých respondentů, vzneseno několik dotazů, z nichž vyplynuly jisté nejasnosti ve formulaci některých otázek. Dále bylo zjištěno, že některým otázkám respondenti zcela neporozuměli. Z důvodu možného zkreslení statistických údajů byla provedena částečná úprava dotazníku. Některé otázky proto byly přeformulovány a některé otázky z dotazníku vypuštěny. Finální podoba dotazníku tedy obsahuje 16 otázek.

Provedením předvýzkumu a úpravou otázek došlo ke zkvalitnění konečné podoby dotazníku, zejména v jeho srozumitelnosti a jednoznačné interpretaci. Tato skutečnost, dle názoru autora bakalářské práce, pozitivně ovlivnila objektivitu dat zjišťovaných dotazníkem.

[78] CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2007, 265 s. ISBN 9788024713694

5.4 Analýza a prezentace výsledků výzkumu

Analýza a prezentace výsledků výzkumu je zaměřena na vyhodnocení získaných dat z dotazníků, které byli zpracovány grafickou, statistickou a slovní metodou hodnocení. Tato kombinace, výše uvedených metod, je dle názoru autora bakalářské práce nejpřehlednější a pro získání celkového náhledu na zkoumanou problematiku nejvhodnější. Jednotlivé otázky předloženého dotazníku byly zpracovány a vyhodnoceny samostatně.

Tabulka č. 2 – Otázka č. 1 – Nakupujete alkoholické nápoje?

Odpověď	Počet	%
ano	88	86
ne	14	14

Graf č. 2 - Otázka č. 1 – Nakupujete alkoholické nápoje?

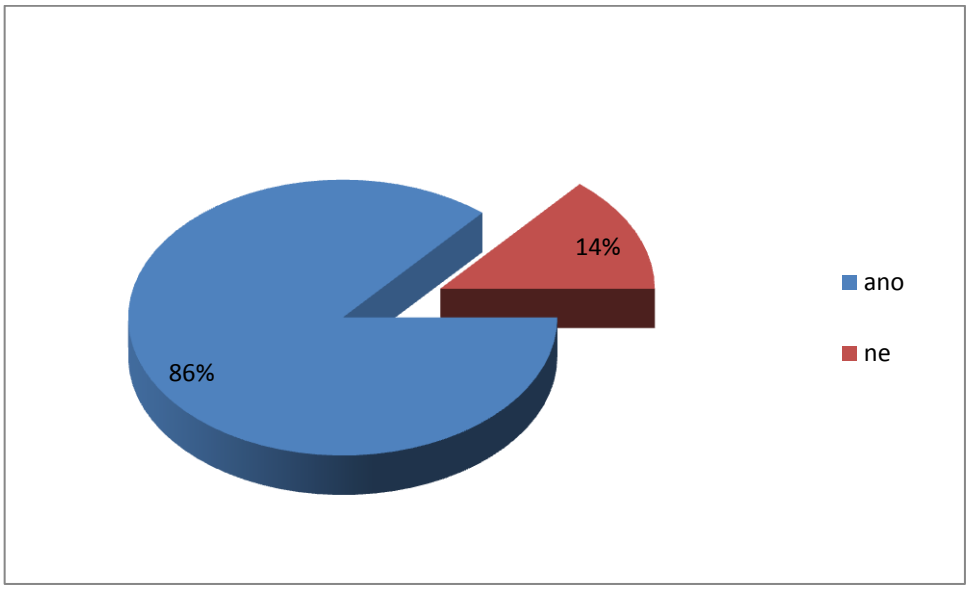

Cílem první otázky uvedené v dotazníku bylo zjistit, jaké zastoupení oslovených respondentů, kteří se zúčastnili výzkumného šetření, nakupuje alkoholické nápoje. Celkem odpovídalo 102 respondentů (100 %). Dle výsledků znázorněných v tabulce č. 2 a grafu č. 2 alkoholické nápoje nakupuje celkem 88 respondentů (86 %) a nenakupuje celkem 14 respondentů (14 %).

Tabulka č. 3 – Otázka č. 2 – Jaký druh alkoholického nápoje nakupujete?

Odpověď	Počet	%
pivo	61	69
víno	69	78
tvrdý alkohol (15% a více)	47	53

Graf č. 3 – Otázka č. 2 – Jaký druh alkoholického nápoje nakupujete?

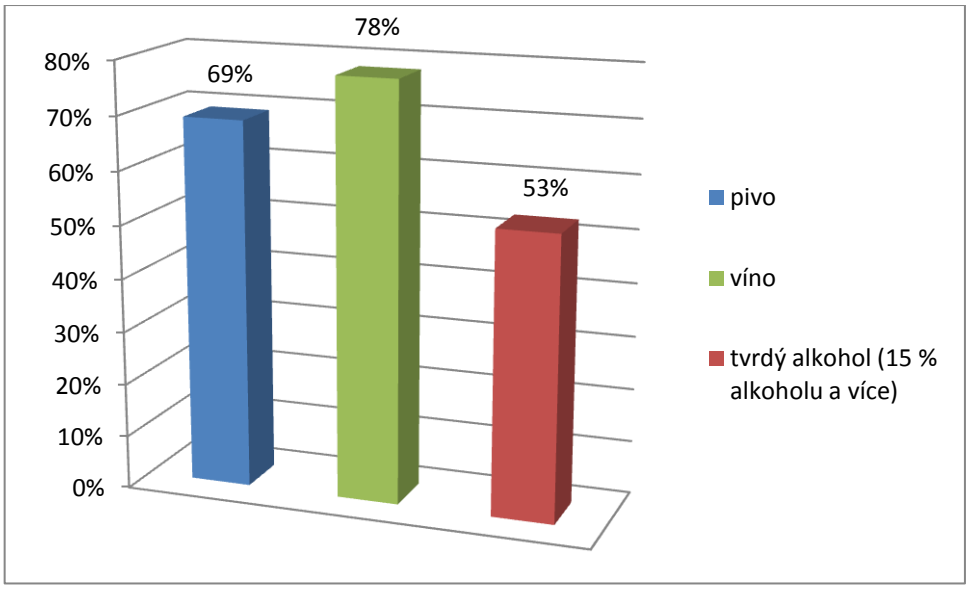

Dle grafu č. 2 většina respondentů z výzkumného vzorku tedy 86 % uvedlo, že nakupuje alkoholické nápoje. Graf č. 3 znázorňuje, jaký druh alkoholického nápoje oslovení respondenti nakupují. U této otázky měli respondenti možnost zaškrtnout jednu, nebo i více odpovědí. Ze získaných údajů je patrné, že nejvíce, respondentů upřednostňuje nákup vína, toto uvedlo 69 dotázaných osob (78 %), nákup piva zvolilo 61 dotázaných (69 %) a tvrdý alkohol označilo 47 dotazovaných osob (53 %).

Tabulka č. 4 – Otázka č. 3 – Jaká je Vaše spotřeba alkoholických nápojů v porovnání s dobou před prohibicí?

Odpověď	Počet	%
pořád stejná	66	59
menší	18	18
větší	4	4

Graf č. 4 – Otázka č. 3 – Jaká je Vaše spotřeba alkoholických nápojů v porovnání s dobou před prohibicí?

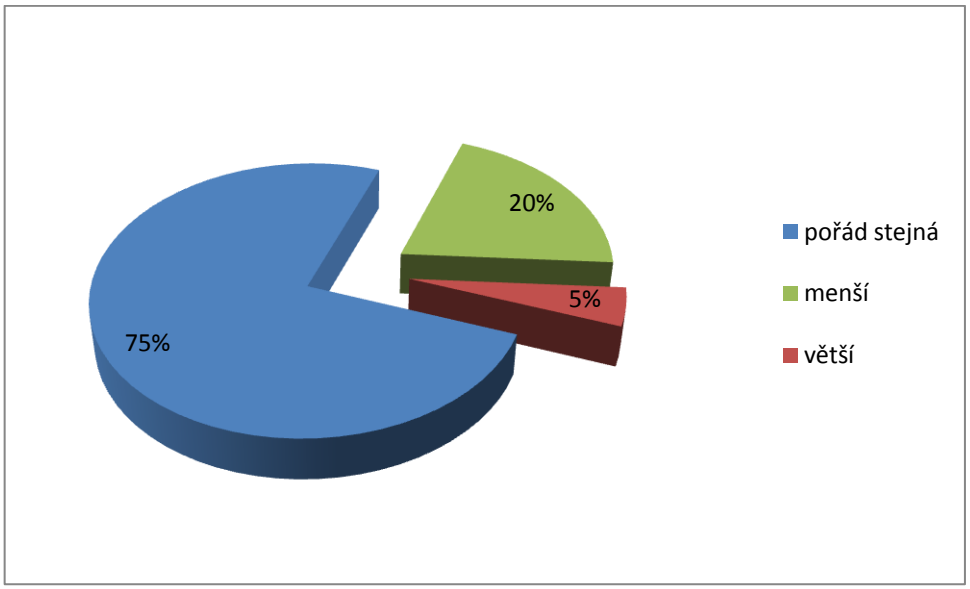

Celkem 66 respondentů (75 %) uvedlo, že jejich spotřeba alkoholických nápojů je ve srovnání spotřeby alkoholických nápojů v době po prohibici, s dobou před prohibicí stejná, 18 respondentů (20 %) uvádí, že došlo k snížení spotřeby a je tedy menší a 4 oslovení respondenti (5 %) uvedli, že jejich spotřeba alkoholických nápojů v době po prohibici je větší než v předchozím období.

Tabulka č. 5 – Otázka č. 4 – V případě, že alkoholické nápoje **nenakupujete**, uveďte z jakého důvodu?

Odpověď	Počet	%
jsem abstinent	6	43
mám obavy o svoje zdraví	3	22
nemám dostatek finančních prostředků	1	7
mám jiný důvod (uveďte jaký)	4	28
nakupuje manžel	1	7
nechutná mi to	2	14
nechodím nakupovat	1	7

Graf č. 5 – Otázka č. 4 – V případě, že alkoholické nápoje **nenakupujete**, uveďte z jakého důvodu?

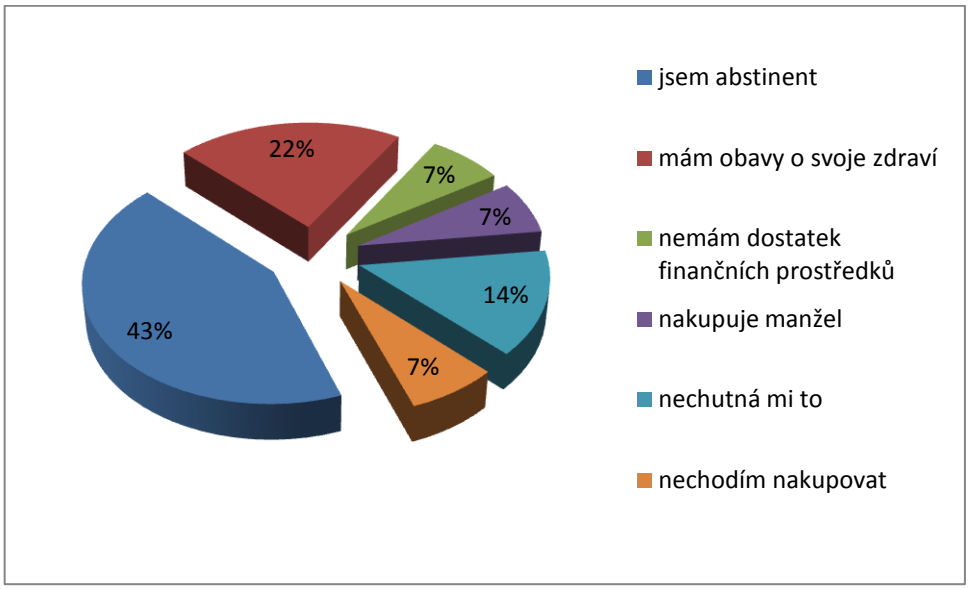

Otázka č. 4, byla určená výhradně respondentům, kteří dle otázky č. 1 alkoholické nenakupují. Cílem bylo, zjistit z jakého důvodu alkoholické nápoje nenakupují. Oslovení respondenti měli na výběr z více odpovědí, dále měli možnost vepsat jiný důvod, jiné důvody jsou pro přehlednost v tabulce označeny jiným typem písma. Z celkového počtu 14 respondentů (100 %), kteří nenakupují alkoholické nápoje, 6 respondentů (43 %), uvedlo „jsem abstinent“. Celkem 3 respondenti (22 %) uvedli, že mají obavy o svoje zdraví, 1 respondent (7 %), uvedl, že alkoholické nápoje nenakupuje z důvodu nedostatku finančních prostředků. Dále 4 respondenti (28 %) uvedli, že mají jiný důvod. Z těchto

2 respondenti (14 %), uvedli, že jim alkoholické nápoje nechutnají a 1 respondent – muž (7 %) uvádí, že nechodí nakupovat, 1 respondent – žena (7 %) uvedla, že nakupuje manžel.

Tabulka č. 6 – Otázka č. 5 – Jaké nákupní místo preferujete při nákupu alkoholických nápojů?

Odpověď	Počet	%
supermarket	62	71
specializované prodejny	24	27
stánek s občerstvením	2	2

Graf č. 6 – Otázka č. 5 – Jaké nákupní místo preferujete při nákupu alkoholických nápojů?

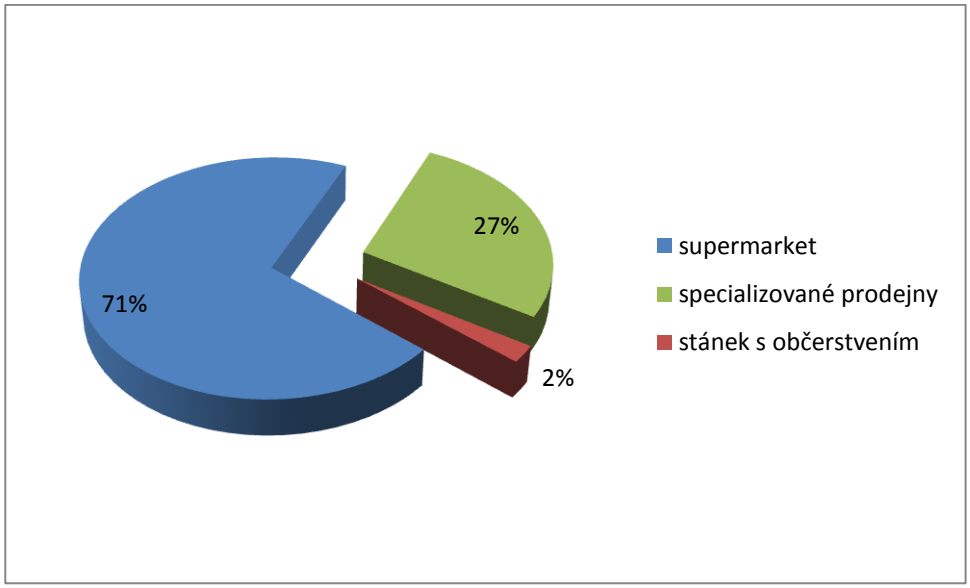

Výše uvedená tabulka č. 6 a graf č. 6 rozděluje respondenty dle místa, které preferují při nákupu alkoholických nápojů. Většina 62 respondentů (72 %) uvedla, že alkoholické nápoje nakupuje v supermarketu, 24 respondentů (27 %) upřednostňuje specializované prodejny. Pouze 2 respondenti (2 %) uvedli, že preferují při nákupu alkoholických nápojů stánek s občerstvením.

Tabulka č. 7 – Otázka č. 6 – Jakým alkoholickým nápojům dáváte přednost?

Odpověď	Počet	%
tuzemské výroby	39	44
zahraniční výroby	14	16
na původu mi nezáleží	35	40

Graf č. 7 – Otázka č. 6 – Jakým alkoholickým nápojům dáváte přednost?

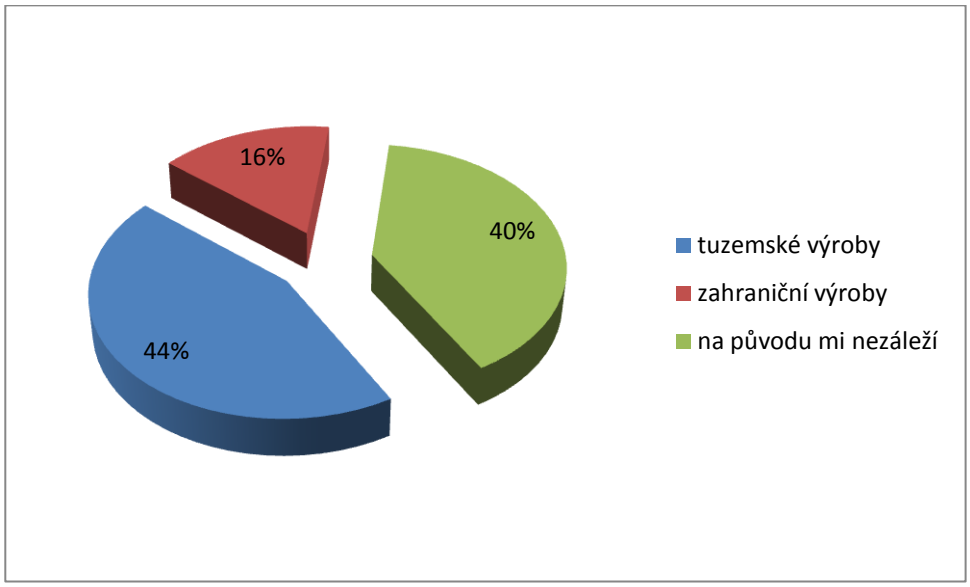

Graf č. 7 znázorňuje zastoupení odpovědí respondentů na otázku, jakým alkoholickým nápojům dávají přednost. Jednalo se o zjištění preference nákupu v závislosti na původu alkoholických nápojů. Nejvíce tedy 39 respondentů (44 %) uvedlo, že dává přednost alkoholickým nápojům tuzemské výroby, 35 respondentů (40 %) uvedlo, že na původu alkoholického nápoje jim nezáleží a 14 respondentů (16 %) uvedlo, že preferuje nákup alkoholických nápojů zahraniční výroby.

Tabulka č. 8 – Otázka č. 7 - Uveďte, podle čeho se rozhodujete při nákupu alkoholických nápojů?

Odpověď	Počet	%
cena	22	25
výrobce	48	55
množství	1	1
mám jiné hlavní kritérium (uveďte jaké)	17	19
kvalita	6	7
chuť	2	3
kombinace všech	2	2
druh	2	2
chuť a kvalita	1	1
na co mám zrovna chuť	1	1
osobně vyzkoušené, oblíbené produkty	1	1
složení, obsah barviv	1	1
cena+zdravotní důvody	1	1

Graf č. 8 – Otázka č. 7 - Uveďte, podle čeho se rozhodujete při nákupu alkoholických nápojů?

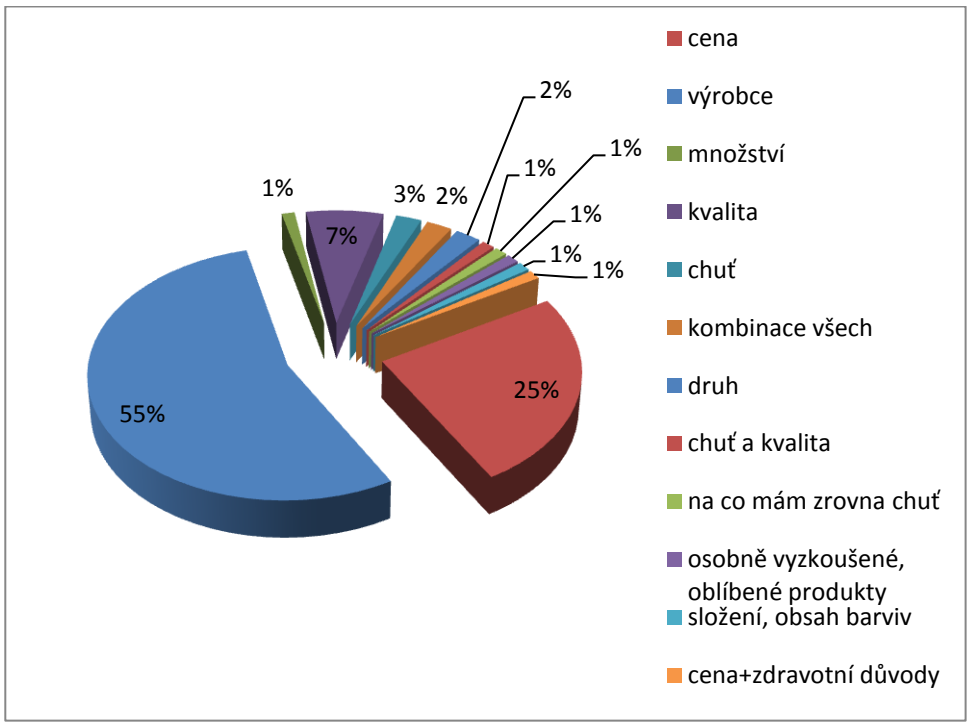

Podle čeho se respondenti rozhodují při nákupu alkoholických nápojů, shrnuje tabulka č. 8. Oslovení respondenti měli na výběr z více odpovědí, dále měli možnost vepsat jiné

hlavní kritérium, uvedená jiná hlavní kritéria jsou pro přehlednost v tabulce označeny jiným typem písma. Z nabízených možností nejvíce 48 respondentů (55 %) uvedlo, jako rozhodující pro jejich volbu při nákupu alkoholického nápoje je označení výrobce, 22 respondentů (25 %) uvedlo, jako rozhodující faktor cenu, 1 respondent (1 %), uvedl množství. U této otázky byla také možnost uvést jiné kritérium. Možnosti využilo 17 respondentů (19 %), největší počet 6 respondentů (7 %) uvedlo, že je pro něj rozhodující kvalita výrobku, 2 respondenti (2 %) uvedli, jako rozhodující kritérium chuť, další 2 respondenti (2 %) uvedli, kombinaci všech výše nabízených možností a druh alkoholického nápoje uvedli 2 respondenti (2 %). Po 1 respondentovi (1 %) uvedli respondenti jako rozhodující chuť a kvalitu výrobku, osobně vyzkoušené, oblíbené produkty, na co mám zrovna chuť, složení a obsah barviv a cenu+zdravotní důvody.

Tabulka č. 9 – Otázka č. 8 – Koupil(a) byste alkoholický nápoj za výrazně nižší cenu, než je běžně dostupný na trhu?

Odpověď	Počet	%
ano	17	17
ne	85	83

Graf č. 9 – Otázka č. 8 – Koupil(a) byste alkoholický nápoj za výrazně nižší cenu, než je běžně dostupný na trhu?

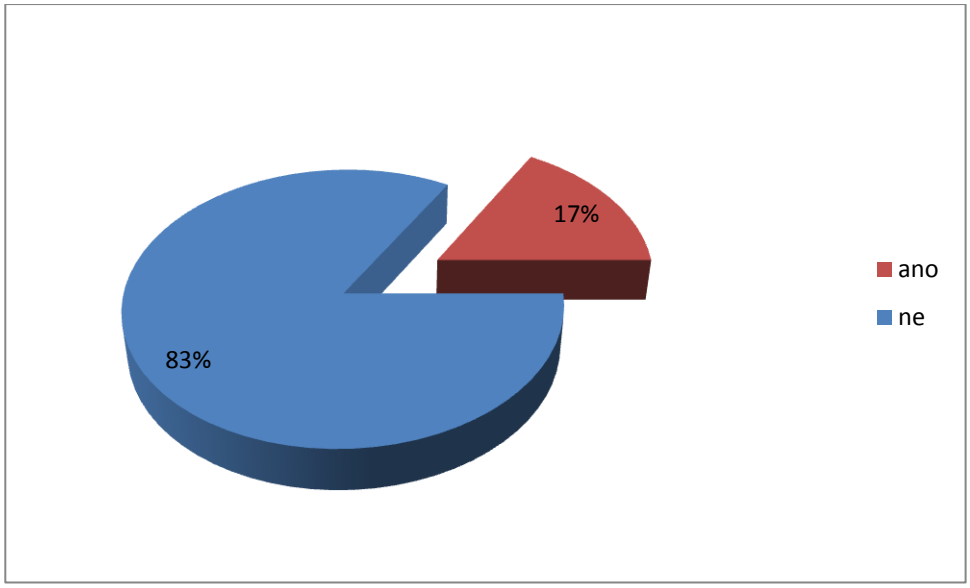

Dle výsledků znázorněných v tabulce č. 9 a grafu č. 9, odpovědělo na otázku možnosti nákupu výrazně levnějšího alkoholického nápoje, než je běžně dostupný na trhu kladně 17 respondentů (17 %), záporně odpovědělo 85 oslovených respondentů (83 %).

Tabulka č. 10 – Otázka č. 9 – Máte povědomí o ochranných prvcích na spotřebitelském balení lihovin? (Kontrolní páska, označení výrobce, etiketa, šarže)

Odpověď	Počet	%
ano, kontroluji je při nákupu	71	70
ne, nemám, nic mi neříkají	31	30

Graf č. 10 – Otázka č. 9 – Máte povědomí o ochranných prvcích na spotřebitelském balení lihovin? (Kontrolní páska, označení výrobce, etiketa, šarže)

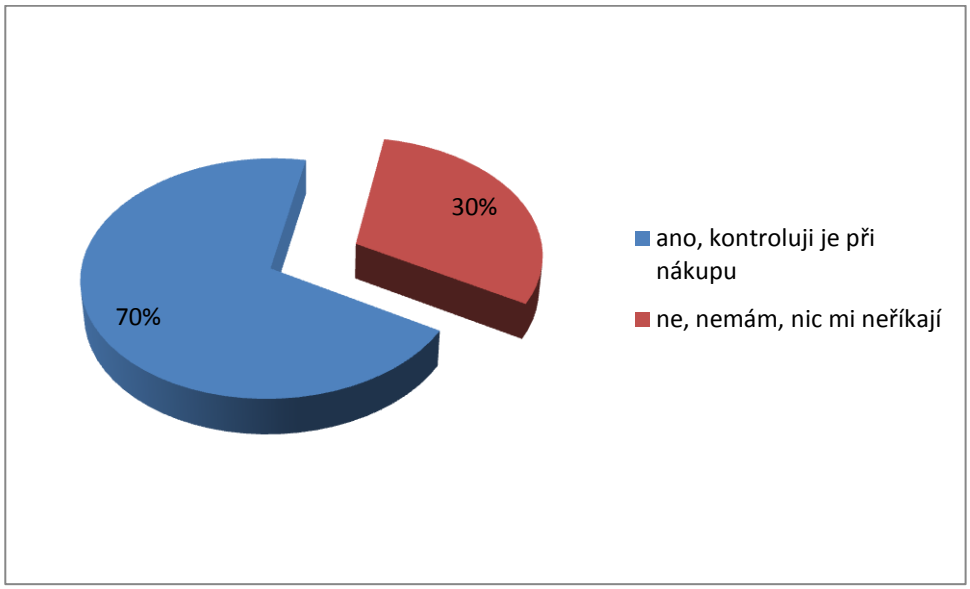

Z grafu č. 10 je patrné zjištění, že 31 respondentů (30 %), nemá povědomí o ochranných prvcích na spotřebitelském balení. Naproti tomu 71 respondentů (70 %) uvedlo, že ochranné prvky na spotřebitelském balení u lihovin reflektuje a kontroluje je při nákupu.

Tabulka č. 11 – Otázka č. 10 - Koupil(a) byste si o tzv. "Metanolové aféře" spotřebitelské balení neoznačené kontrolní páskou ke značení lihu?

Odpověď	Počet	%
ano	4	4
ne	98	96

Graf č. 11 – Otázka č. 10 - Koupil(a) byste si o tzv. "Metanolové aféře" spotřebitelské balení neoznačené kontrolní páskou ke značení lihu?

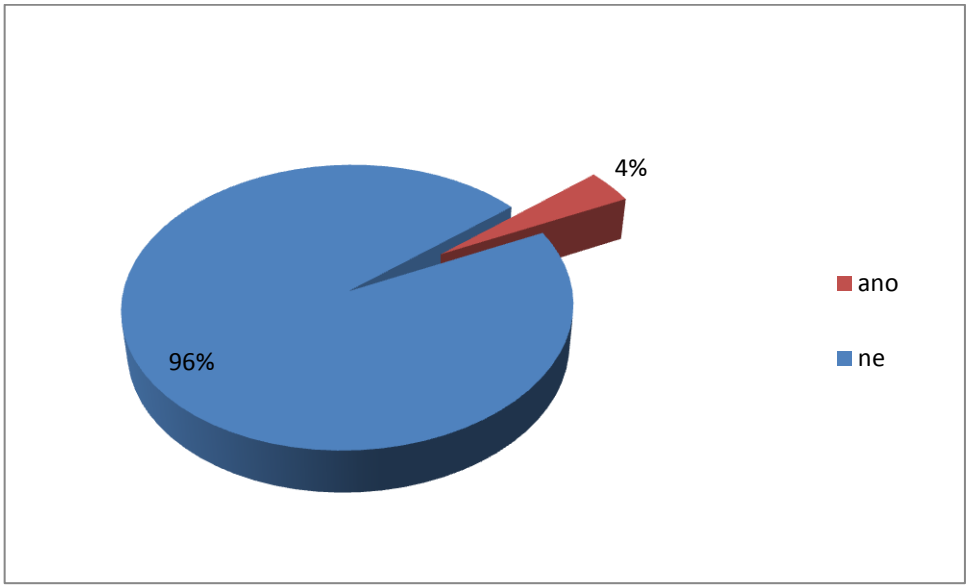

Otázka č. 10 navazuje na předchozí otázky. Zaměření těchto otázek, si klade za cíl zjistit, zda spotřebitelé v návaznosti na tragická úmrtí způsobené požitím zdravotně závadných lihovin změnili svůj přístup při nákupu alkoholických nápojů. Chybějící kontrolní páska ke značení lihovin, by měla být pro spotřebitele první indicií, že toto zboží, pokud podléhá značení, nebylo vyrobeno standardním způsobem, tak jak ukládají zákony na územní České republiky. Dle tabulky č. 11 uvedlo 98 respondentů (96 %), že by si spotřebitelské balení neoznačení kontrolní páskou ke značení lihu nekoupilo, 4 respondenti (4 %) uvedli, že by si koupili spotřebitelské balení neoznačení kontrolní páskou ke značení lihu.

Tabulka č. 12 – Otázka č. 11 – Přemýšlíte při nákupu lihovin nad zdravotními riziky, které mohou nastat po požití lihoviny neznámého původu?

Odpověď	Počet	%
ano	59	67
ne	24	27
nezáleží mi na tom	5	6

Graf č. 12 – Otázka č. 11 – Přemýšlíte při nákupu lihovin nad zdravotními riziky, které mohou nastat po požití lihoviny neznámého původu?

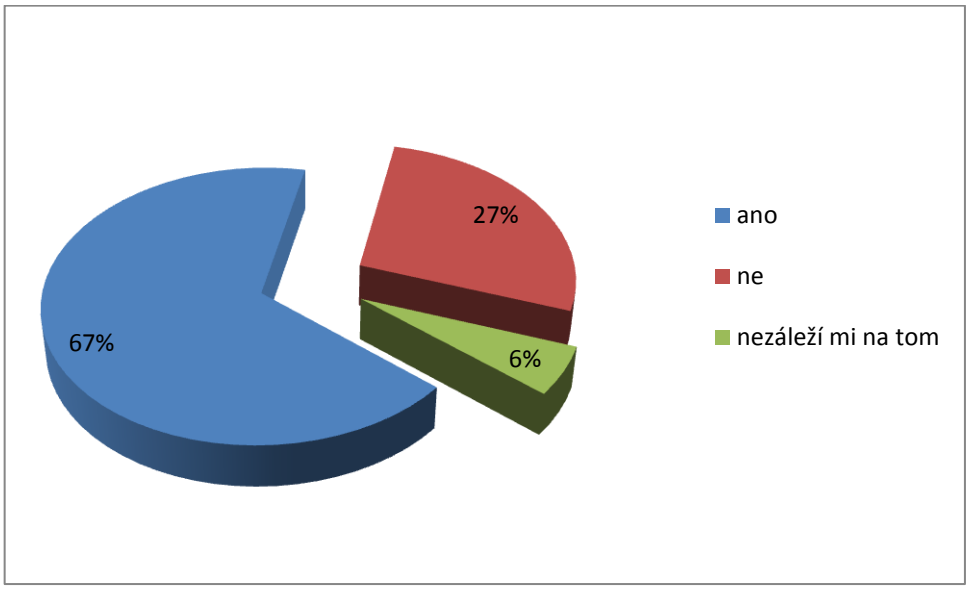

Prohibice v České republice byla ukončena před více jak rokem. Avšak lidé na otravu způsobenou metanolem v lahvi alkoholu umírají i v dnešní době. Z jakého důvodu i nadále dochází k dalším otravám a následným úmrtím? Je zdraví a život lidem lhostejný? Byla prohibice varováním a donutila, společnost přemýšlet nad zdravotními riziky po požití lihoviny neznámého původu? Z odpovědí respondentů zobrazených v tabulce č. 12 vyplývá, že 59 respondentů (67 %) přemýšlí při nákupu lihovin nad možnými zdravotními riziky, 24 respondentů (27 %) uvedlo, že nad zdravotními riziky při nákupu alkoholických nápojů nepřemýšlí a 5 respondentů (6 %) odpovědělo, že nad zdravotními

riziky, které mohou nastat, po požití lihoviny neznámého původu při nákupu lihovin nepřemýšlí, protože jim na tom nezáleží.

Tabulka č. 13 – Otázka č. 12 – Do jaké věkové kategorie patříte?

Věk	Počet	%
18-30	37	36
31-45	41	40
46-60	18	18
61 let a více	6	6

Graf č. 13 – Struktura respondentů dle věku

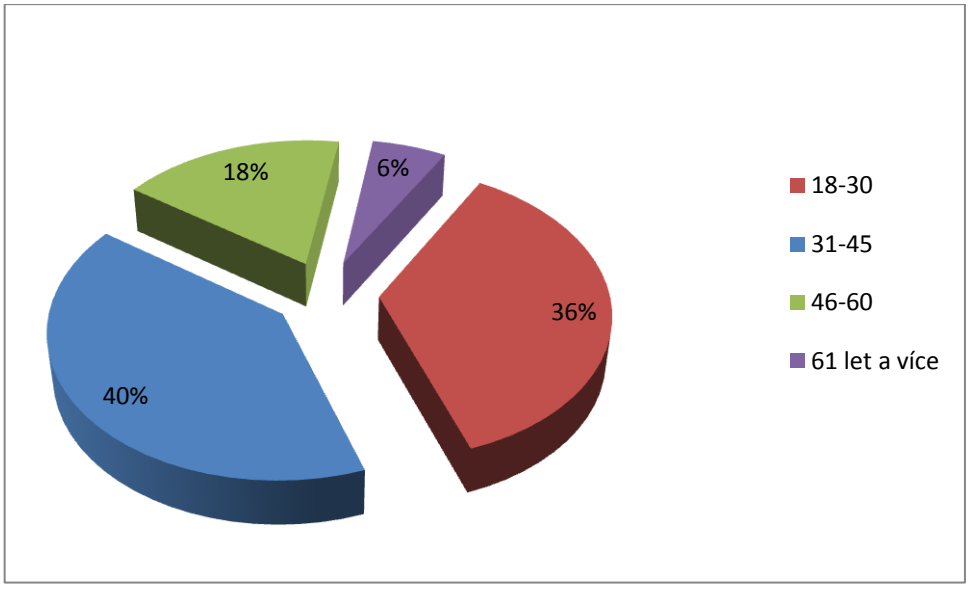

V této otázce vyhodnocuji věkovou strukturu respondentů. Graf č. 13 znázorňuje jednotlivé zastoupení v daných kategoriích uvedených v tabulce č. 13. Respondenti byli rozděleni do následujících věkových kategorií: 18 - 30 let, tuto variantu označilo 37 respondentů (36 %), 31 – 45 let toto věkové rozmezí označilo 41 respondentů (40 %). Ve věkovém rozpětí 46 – 60 let je zastoupeno 18 respondentů (18 %). Nejnižší počet 6 respondentů (6 %) je zastoupeno ve věkové kategorii 61 let a více.

Tabulka č. 14 – Otázka č. 13 - Uveďte Vaše nevyšší dosažené vzdělání?

Vzdělání	Počet	%
základní	6	6
vyučen	18	18
středoškolské	55	54
VOŠ a VŠ	22	21
jsem bez vzdělání	1	1

Graf č. 14 – Struktura respondentů dle vzdělání

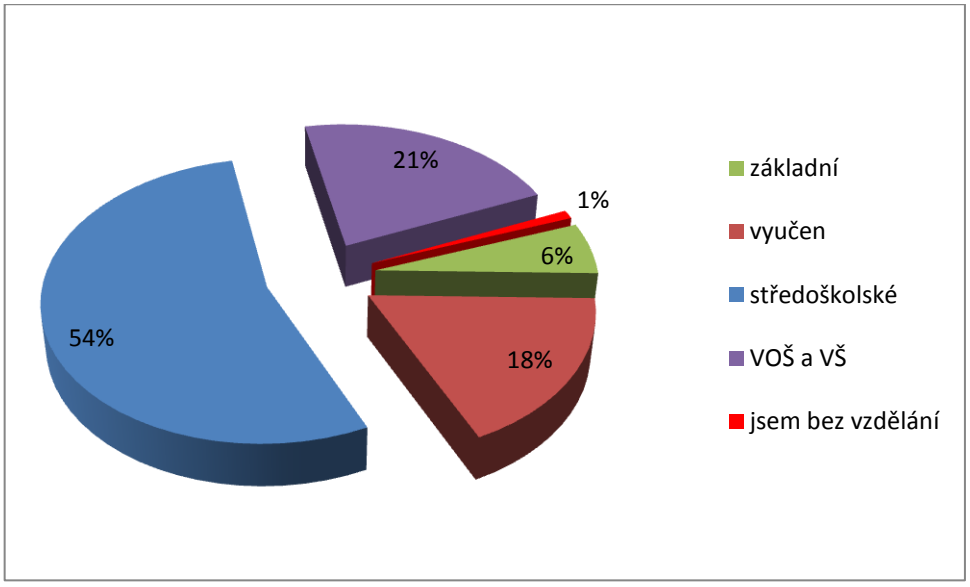

Většina oslovených, jak je uvedeno v tabulce č. 14 tedy celkem 55 respondentů (54 %) odpovědělo, že má středoškolské nejvyšší dosažené vzdělání, následovalo 22 respondentů (21 %) se vzděláním vyšším odborným a vysokoškolským, 18 respondentů (18 %) je vyučeno. Celkem 6 respondentů (6 %) uvedlo, že má základní vzdělání a 1 respondent (1 %) uvedl, že je bez vzdělání.

Tabulka č. 15 – Otázka č. 14 – Jaký je Váš čistý měsíční příjem?

Měsíční příjem	Počet	%
do 10 000 Kč	29	28
od 10 001 do 20 000 Kč	43	42
od 20 001 do 30 000 Kč	21	21
30 001 Kč a více	9	9

Graf č. 15 – Struktura respondentů dle měsíčního příjmu

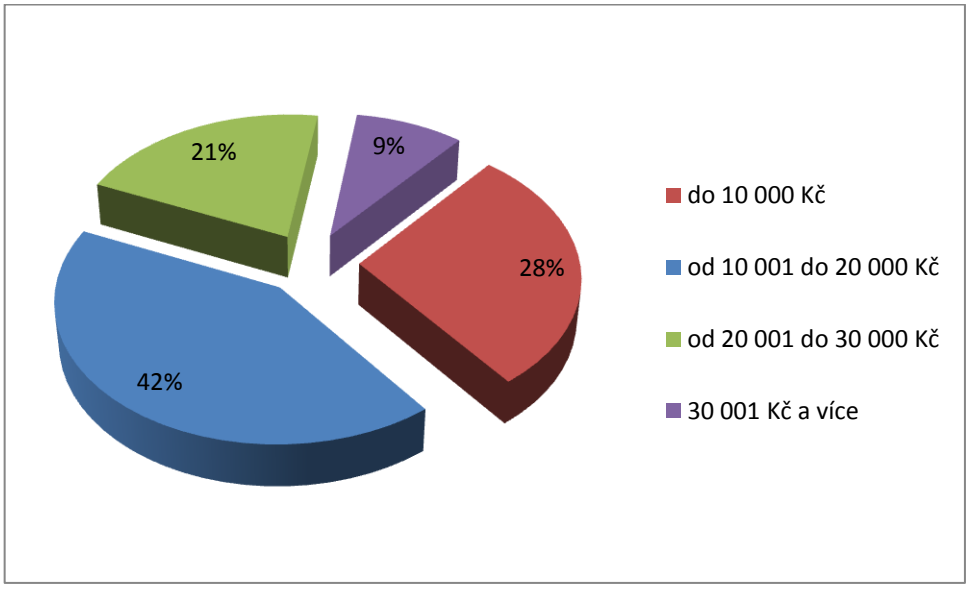

Dle měsíčního příjmu, jak je znázorněno v grafu č. 15, jsou respondenti zastoupeni následovně. Celkem 43 respondentů (42 %), uvedlo příjem od 10 001 do 20 000 Kč, 29 respondentů (28 %) uvedlo, že jejich měsíční příjem nepřesahuje 10 000 Kč. Přibližně stejný počet tedy 21 respondentů (21 %) uvedlo, že pobírá příjem v rozmezí od 20 001 do 30 000 Kč. Nejnižší počet 9 respondentů (9 %) uvedlo měsíční příjem vyšší jak 30 001 Kč.

Tabulka č. 16 – Otázka č. 15 – Jaké je Vaše povolání?

Povolání	Počet	%
zaměstnanec	59	58
podnikatel/OSVČ	11	11
nezaměstnaný	3	3
na rodičovské dovolené	3	3
student	18	17
důchodce	6	6
jiné (uveďte)	2	2
pracující student	1	1
pracující důchodce	1	1

Graf č. 16 – Struktura respondentů dle povolání

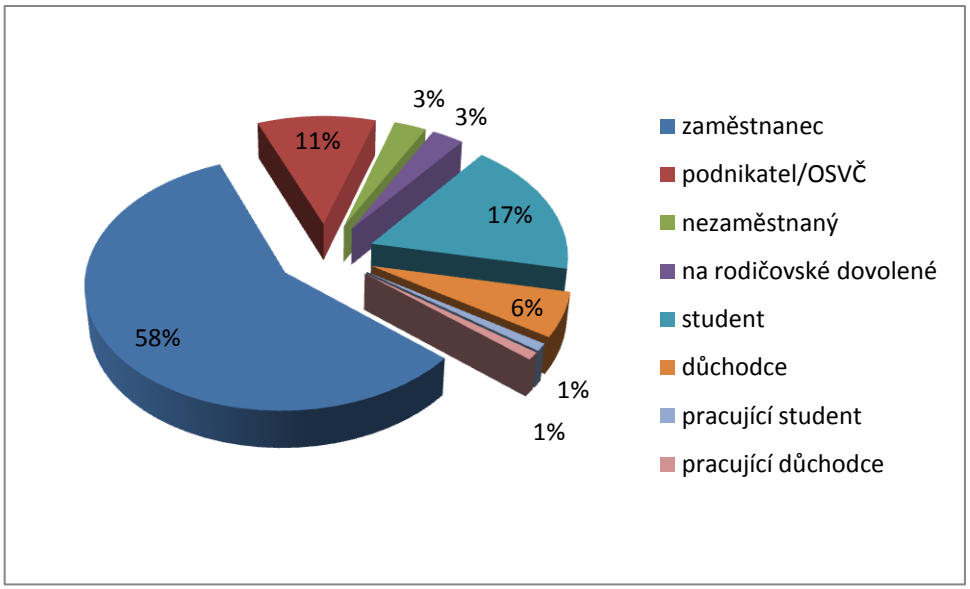

Výzkumný vzorek byl rozdělen následně dle povolání. Oslovení respondenti měli na výběr z více odpovědí, dále měli možnost vepsat jiné povolání, pokud jim nevyhovovala žádná z uvedených možností. Tyto odpovědi jsou pro přehlednost v tabulce označeny jiným typem písma. Nejvyšší počet tedy 59 respondentů (58 %) označilo možnost zaměstnanec, 18 respondentů (17 %) stále studuje. Další kategorií dle povolání byl podnikatel/OSVČ tuto možnost označilo 11 respondentů (11 %), celkem 6 respondentů (6 %) je v důchodu, shodně tedy 3 respondenti (3 %) jsou nezaměstnaní nebo na mateřské dovolené. Dvěma

respondenty (2 %) je zastoupena kategorie jiné povolání, zde 1 respondent (1 %) uvedl, že je pracující student a 1 respondent (1 %) je pracující důchodce.

Tabulka č. 17 – Otázka č. 16 – Jaké je Vaše pohlaví?

Pohlaví	Počet	%
muž	45	44
žena	57	56

Graf č. 17 – Struktura respondentů dle pohlaví

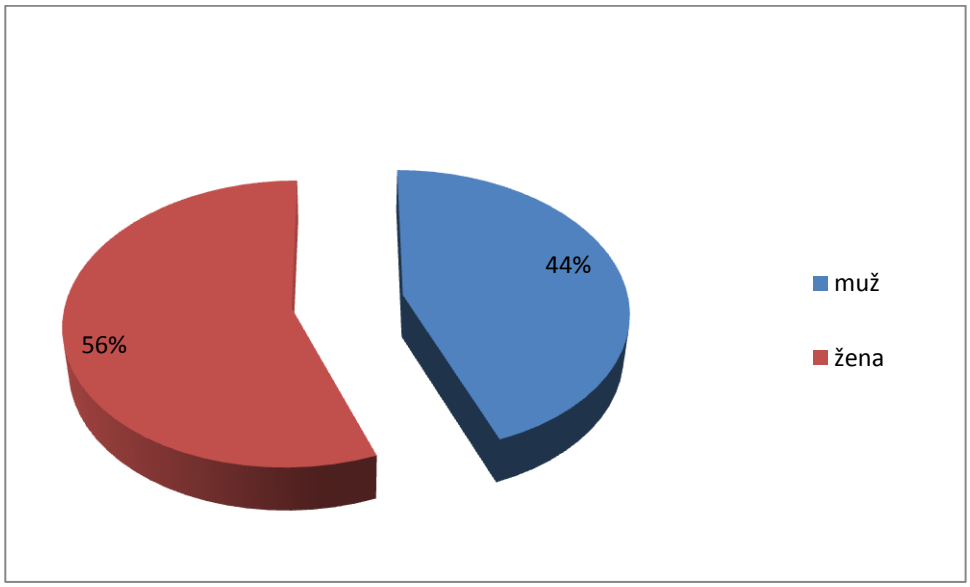

Výše zobrazená tabulka č. 17 znázorňuje vzorek respondentů, který je rozdělen dle pohlaví. Z celkového počtu 102 respondentů (100 %) se šetření zúčastnilo 57 žen (56 %) a 45 mužů (44 %). Výsledek je graficky znázorněn v grafu č. 17.

Následující tabulka č. 18 znázorňuje porovnání respondentů dle pohlaví, s ohledem na nákup alkoholických nápojů. Graf č. 18 zobrazuje počet mužů a počet žen, kteří uvedli, že alkoholické nápoje nakupují, ve srovnání s počtem mužů a počtem žen, kteří uvedli, že alkoholické nápoje nenakupují.

Tabulka č. 18 - Struktura respondentů dle pohlaví s ohledem na nákup alkoholických nápojů

Pohlaví	ano, nakupuji	ne, nenakupuji
muž	42	3
četnost	93,3%	6,7%
žena	46	11
četnost	80,7%	19,3%

Graf č. 18 – Struktura respondentů dle pohlaví s ohledem na nákup alkoholických nápojů

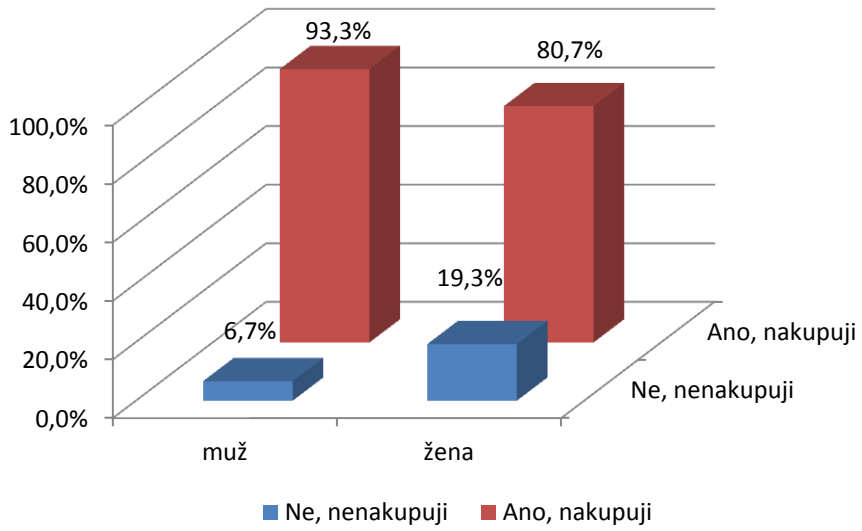

Z výše uvedeného grafu č. 18 je patrné že, z celkového počtu mužů nakupuje alkoholické nápoje 93,3 % mužů. Naproti tomu z celkového počtu žen nakupuje alkoholické nápoje pouze 80,7 % žen. Ze znázorněných výsledků lze tedy konstatovat, že alkoholické nápoje nakupují více muži než ženy.

Tabulka č. 19 – Struktura respondentů dle věku a porovnání preferencí při nákupu alkoholických nápojů s ohledem na původ alkoholického nápoje

Věk	tuzemské výroby	zahraniční výroby	na původu nezáleží
18 - 30 let	9	5	17
četnost	29,0%	16,1%	54,8%
31 - 45 let	18	5	15
četnost	47,4%	13,2%	39,5%
46 - 60 let	7	4	3
četnost	50,0%	28,6%	21,4%
61 a více let	5	0	0
četnost	100,0%	0,0%	0,0%

Graf č. 19 - Struktura respondentů dle věku a porovnání preferencí při nákupu alkoholických nápojů s ohledem na původ alkoholického nápoje

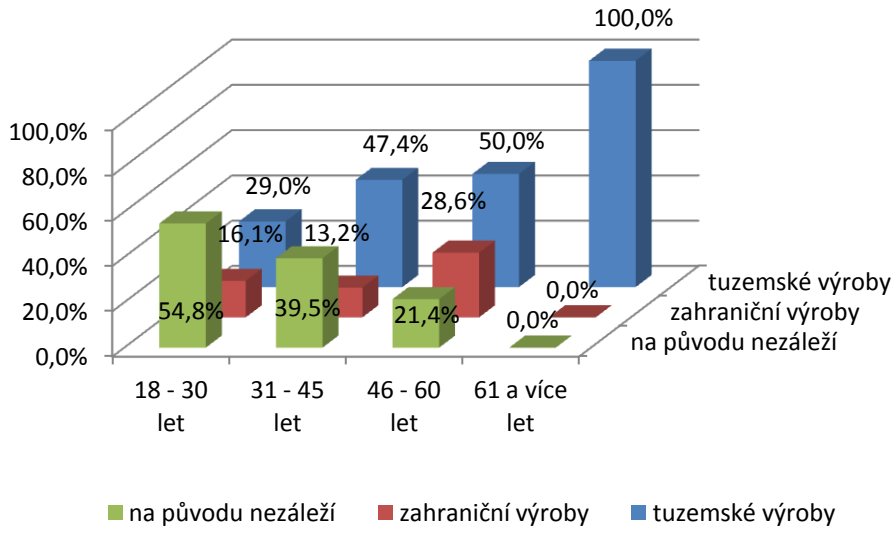

Tabulka č. 19 zobrazuje strukturu respondentů dle věku a porovnání preferencí při nákupu alkoholických nápojů s ohledem na původ alkoholického nápoje. Ze znázorněných údajů ve výše uvedeném grafu č. 19 vyplývá, že respondentům věkové kategorie 18 – 30 let, nezáleží na původu alkoholického nápoje, toto uvedlo 54,8 % respondentů. Ve věkové kategorii 31 – 45 let, upřednostňuje alkoholické nápoje tuzemské výroby 47,4 % respondentů. Alkoholické nápoje tuzemské výroby upřednostňuje také nejvíce respondentů 50% ve věkovém rozmezí 46 – 60 let. V nejstarší věkové kategorii 61 a více let, uvedlo 100% oslovených respondentů, že dává přednost nákupu alkoholickým

nápojům tuzemské výroby. Z grafu je tedy zřejmé, že s přibývajícím věkem se spotřebitelé více zaměřují na nákup lihovin tuzemské výroby.

Tabulka č. 20 – Struktura respondentů dle měsíčního příjmu a vliv ceny při nákupu alkoholických nápojů v závislosti na výši měsíčního příjmu

měsíční příjem	cena	výrobce	množství	jiné
do 10 000 Kč	10	11	0	4
četnost	40,0%	44,0%	0,0%	16,0%
10001 - 20 000 Kč	9	24	0	5
četnost	23,7%	63,2%	0,0%	13,2%
20 001 - 30 000 Kč	3	11	0	5
četnost	15,8%	57,9%	0,0%	26,3%
30 001 a více Kč	0	2	1	3
četnost	0,0%	33,3%	16,7%	50,0%

Graf č. 20 - Struktura respondentů dle měsíčního příjmu a vliv ceny při nákupu alkoholických nápojů v závislosti na výši měsíčního příjmu

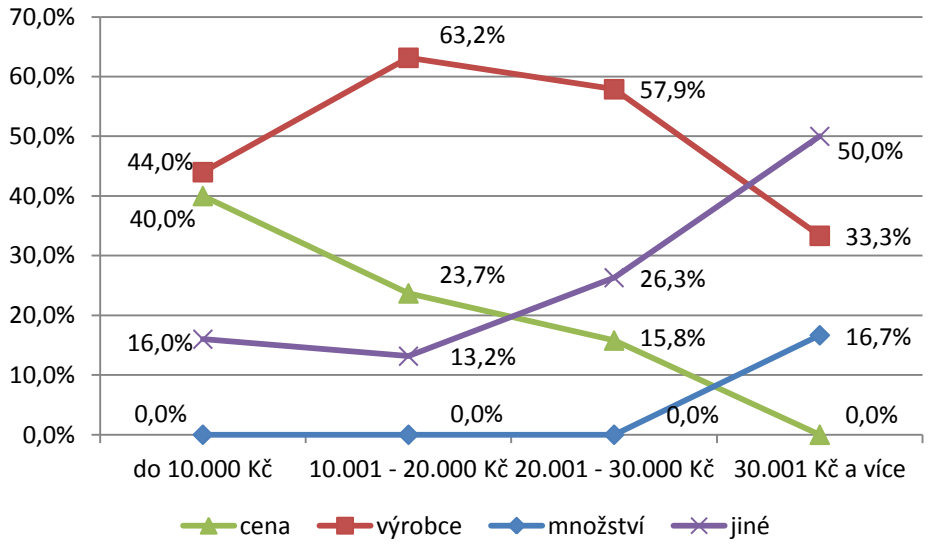

Ze získaných údajů v tabulce č. 20 je patrné, že v kategorii s nejnižším příjmem do 10 000 Kč je preference ceny při nákupu alkoholických nápojů výrazně vyšší než u kategorií s vyššími příjmy. Z této příjmové kategorie uvedlo 40 % respondentů, že je cena rozhodujícím kritériem při jejich nákupu alkoholických nápojů. V porovnání se skupinou respondentů s příjmem v rozmezí 10 001 - 20 000 Kč, u které uvedlo pouze 23,7 % respondentů jako rozhodující kritérium při nákupu alkoholu cenu alkoholického nápoje. V kategorii s příjmem v rozmezí 20 001 – 30 000 Kč, uvedlo cenu jako rozhodující kritérium 15,8 % respondentů. Cenu v příjmové kategorii 30 001 a více Kč jako rozhodující kritérium při nákupu alkoholických nápojů neuvedl žádný respondent.

Z vyhodnocení grafu č. 20 vyplývá, že pro spotřebitele s nižším příjmem, je při nákupu alkoholických nápojů více rozhodujícím kritériem cena, než pro spotřebitele s vyšším příjmem.

Tabulka č. 21 – Struktura respondentů dle vzdělání v porovnání s mírou uvažování nad zdravotními riziky při nákupu alkoholických nápojů

vzdělání	ano, přemýšlím nad zdravotními riziky	ne, nepřemýšlím nad zdravotními riziky	nezáleží mi na tom
bez vzdělání	0	0	0
četnost	0,0%	0,0%	0,0%
základní	2	1	1
četnost	50,0%	25,0%	25,0%
vyučen	12	2	1
četnost	80,0%	13,3%	6,7%
středoškolské	32	15	3
četnost	64,0%	30,0%	6,0%
VOŠ a VŠ	13	6	0
četnost	68,4%	31,6%	0,0%

Graf č. 21 - Struktura respondentů dle vzdělání v porovnání s mírou uvažování nad zdravotními riziky při nákupu alkoholických nápojů

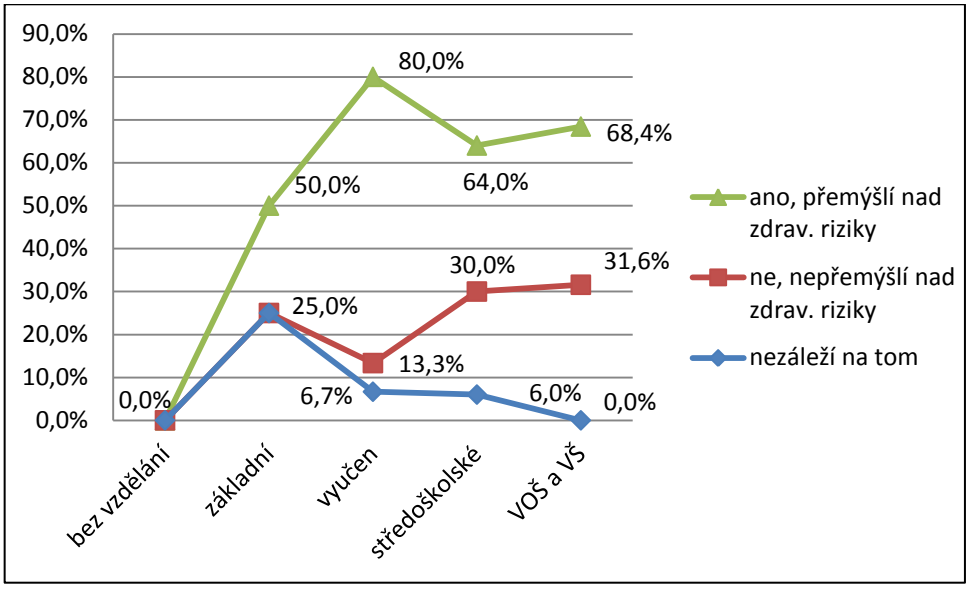

Z analyzovaných odpovědí v tabulce č. 21 a grafu č. 21, které porovnávají odpovědi č. 11 a č. 13 z dotazníkového šetření, bylo zjištěno, zda respondenti při nákupu alkoholických nápojů přemýšlejí nad možnými zdravotními riziky po požití nakoupeného alkoholického nápoje v závislosti na nejvyšším dosaženém vzdělání jednotlivých respondentů. Graf znázorňující závislost vzdělání a zohledněním zdravotních rizik při nákupu alkoholických nápojů ukazuje, že vzrůstající tendence je pouze při porovnání skupin respondentů základního vzdělání až vyučen, kdy 50% respondentů základního vzdělání uvedlo, že přemýšlí nad zdravotními riziky a také toto uvedlo 80 % vyučených respondentů. Oproti tomu, u skupiny středoškolsky vzdělaných dochází, poklesu na 64 % respondentů a u VOŠ a VŠ je zaznamenáno 68,4 %, křivka má tedy klesající tendenci.

Z výše uvedených dat tedy vyplývá, že nad zdravotními riziky, které mohou nastat po požití lihoviny neznámého původu, přemýšlejí respondenti všech vzdělanostních kategorií, v závislosti na zvyšujícím se vzděláním má křivka kolísavý charakter, nejdříve strmě stoupá, následně má klesající charakter.

Závěry výzkumu

Hlavním cílem kvantitativního výzkumu bylo zjištění sociálních aspektů v chování spotřebitele při nákupu alkoholu po prohibici, analýza spotřebního chování a spotřebitelské preference při nákupu lihovin. Výzkum byl zaměřen na zjištění, zda spotřebitel po prohibici vzal na vědomí závažnost a nebezpečnost požití alkoholu neznámého původu.

Ke zjištění výše uvedených cílů byl zpracován dotazník. Ze kterého vyplývá, že 75 % respondentů výzkumného šetření, své stanovisko ve vztahu k chování při nákupu alkoholických nápojů po prohibici nezměnilo. Z odpovědí respondentů bylo zjištěno že, nákup alkoholických nápojů v době před a po prohibici zůstal vesměs stejný, tuto skutečnost uvedlo 66 respondentů (75 %). Při analýze spotřebního chování bylo z dotazníkového šetření zjištěno, že i v době po prohibici, kdy stále dochází k ztrátám na životech způsobených otravou závadnými lihovinami, 17 respondentů (17 %), uvedlo, že by si koupilo alkoholický nápoj za výrazně nižší cenu, než je běžně dostupná na trhu a 4 lidé (4%) uvedli, že by si po tzv. "Metanolové aféře" koupili spotřebitelské balení lihu neoznačené kontrolní páskou. Jako pozitivní lze vyhodnotit povědomí spotřebitelů o ochranných prvcích na spotřebitelském balení lihovin – kontrolní páska, etiketa, šarže, dotazníkovým šetřením bylo zjištěno, že je kontroluje při nákupu 71 respondentů (70 %). Z výzkumu dále vyplývá, že spotřebitelé preferují při nákupu lihovin, spíše alkoholické nápoje tuzemské výroby, toto uvedlo 39 respondentů (44%) nebo jim na původu alkoholického nápoje nezáleží, jak uvedlo 35 respondentů (40 %), Také bylo zjištěno, že se spotřebitelé při nákupu alkoholických nápojů rozhodují dle označení výrobce 48 respondentů (55%). Pokud, zhodnotíme preference respondentů, dle místa nákupu alkoholických nápojů bylo výzkumem zjištěno, že 62 respondentů (71 %) upřednostňuje supermarket.

Dále byly pro výzkum stanoveny dílčí cíle, a to analyzovat aktuální situaci v rámci chování spotřebitele s ohledem na pohlaví, věk, nevyšší dosažené vzdělání a čistý měsíční příjem.

Hypotéza 1: Muži nakupují alkoholické nápoje více než ženy.

Jak vyplývá z výše uvedeného grafu č. 18 z celkového počtu 45 mužů (100 %) uvedlo, že nakupuje alkoholické nápoje 42 **mužů 93,3 %**. Pouze 3 muži (6,7 %) uvedli, že alkoholické nápoje nenakupují. Z celkového počtu 57 žen (100 %) uvedlo, že nakupuje alkoholické nápoje 46 **žen 80,7 %** a 11 žen (19,3 %) uvedlo, že alkoholické nápoje

nenakupuje. Ze znázorněných výsledků lze tedy konstatovat, že alkoholické nápoje nakupují více muži než ženy.

Hypotéza 1 je potvrzena.

Hypotéza 2: S přibývajícím věkem se spotřebitelé více zaměřují na nákup lihovin tuzemské výroby.

Tabulka č. 19 zobrazuje strukturu respondentů dle věku a porovnání preferencí při nákupu alkoholických nápojů s ohledem na původ alkoholického nápoje. Z celkového počtu 31 respondentů (100 %) **ve věkové kategorii 18 – 30 let** uvedlo, 17 respondentů (54,8 %), že jim na původu alkoholického nápoje nezáleží, **29 % respondentů** tedy 9, uvedlo, že dává přednost alkoholickým nápojům tuzemské výroby a 5 respondentů (16,1 %) uvedlo, že upřednostňuje alkoholické nápoje zahraniční výroby. **Ve věkové kategorii 31 – 45 let**, z celkového počtu dotázaných 38 respondentů (100 %) uvedlo, 18 **respondentů 47,4 %** že upřednostňuje alkoholické nápoje tuzemské výroby, 15 respondentů (39,5 %) odpovědělo, že jim na původu alkoholického nápoje nezáleží a 5 respondentů (13,2 %) dává přednost alkoholickým nápojům zahraniční výroby. **Ve věkovém rozmezí 46 – 60 let** z celkového počtu dotázaných 14 respondentů (100 %) uvedlo, 7 **respondentů 50,0 %** že, upřednostňuje alkoholické nápoje tuzemské výroby, 4 respondenti (28,6 %), uvedli, že dávají přednost alkoholickým nápojům zahraniční výroby a 3 respondenti (21,4 %) uvedli, že jim na původu alkoholického nápoje nezáleží. V nejstarší **věkové kategorii 61 a více let**, z celkového počtu 5 **respondentů 100 %,** uvedlo, všech 5 respondentů (100%), že dává přednost nákupu alkoholickým nápojům tuzemské výroby. Z grafu č. 19 je tedy zřejmé, že s přibývajícím věkem se spotřebitelé více zaměřují na nákup lihovin tuzemské výroby.

Hypotéza 2 je potvrzena.

Hypotéza 3: Pro spotřebitele s nižším příjmem je při nákupu alkoholických nápojů více rozhodujícím kritériem cena než pro spotřebitele s vyšším příjmem.

Ze získaných údajů v tabulce č. 20 je patrné, že respondenti zařazení **v kategorii měsíčního příjmu 30 001 a více Kč,** celkem 6 respondentů (100 %) uvedlo že, je pro 3 respondenty (50,0 %) rozhodující kritérium jiné než cena, výrobce nebo množství.

Celkem 2 respondenti (33,3 %) uvedli, že je pro ně rozhodujícím kritériem při nákupu alkoholických nápojů označení výrobce a 1 respondent (16,7 %) uvedl, že je pro něj rozhodujícím kritériem při nákupu alkoholických nápojů množství. **Cenu v této příjmové kategorii jako rozhodující kritérium při nákupu alkoholických nápojů neuvedl žádný respondent. V kategorii s příjmem v rozmezí 20 001 – 30 000 Kč** celkem 19 respondentů (100 %) uvedlo, 11 respondentů (57,9 %) jako rozhodující kritérium při nákupu alkoholických nápojů označení výrobce, 5 respondentů (26,3 %) uvedlo jako rozhodující kritérium jiné než cenu, výrobce, množství. Další 3 **respondenti 15,8 %** uvedli jako rozhodující kritérium při nákupu alkoholických nápojů cenu. Žádný z respondentů této kategorie neuvedl jako rozhodující kritérium při nákupu alkoholických nápojů množství. **V příjmové kategorii 10 001 – 20 000 Kč**, celkem 38 respondentů (100 %), uvedlo 24 respondentů (63,2 %) jako rozhodující kritérium při nákupu alkoholických nápoje označení výrobce, 9 **respondentů 23,7 %**, uvedlo jako rozhodující kritérium cenu alkoholického nápoje a 5 respondentů (13,2 %) uvedlo jako rozhodující kritérium při nákupu alkoholických nápojů jiné než cena, výrobce, množství. Žádny z respondentů této příjmové kategorie neoznačil jako rozhodující kritérium množství alkoholického nápoje. **V příjmové kategorii s nejnižším příjmem do 10 000 Kč**, celkem 25 respondentů (100 %), uvedlo 11 respondentů (44,0 %) jako rozhodující kritérium při nákupu alkoholických nápojů onačení výrobce, 10 **respondentů 40,0 %** uvedlo jako rozhodující kritérium cenu alkoholického nápoje, 4 respondenti (16 %) uvedli, že je pro ně rozhodujícím kritériem při nákupu alkoholických nápojů jiné kritérium než cena, výrobce a množství. Žádny z respondentů této příjmové kategorie neoznačil jako rozhodující kritérium množství alkoholického nápoje.

Hypotéza 3 je potvrzena.

Hypotéza 4: Se zvyšujícím se vzděláním při nákupu alkoholických nápojů respondenti více přemýšlejí nad zdravotními riziky, které mohou nastat po požití lihoviny neznámého původu.

Z analyzovaných odpovědí v tabulce č. 21 a grafu č. 21, které porovnávají odpovědi č. 11 a č. 13 z dotazníkového šetření, bylo zjištěno, zda respondenti při nákupu alkoholických nápojů přemýšlejí nad možnými zdravotními riziky po požití nakoupeného alkoholického nápoje v závislosti na nejvyšším dosaženém vzdělání jednotlivých

respondentů. Z výše uvedeného vyplývá, že respondenti **v kategorii vzdělání VOŠ a VŠ** celkem 19 respondentů (100 %) uvedli, že 13 **respondentů 68,4 %** přemýšlí při nákupu alkoholických nápojů nad zdravotními riziky po požití lihoviny neznámého původu, 6 respondentů (31,6 %) uvedlo, že nepřemýšlí při nákupu alkoholu nad zdravotními riziky po použití lihoviny neznámého původu a žádný z respondentů z této kategorie, neoznačil možnost, nezáleží mi na tom. **V kategorii středoškolsky vzdělaných respondentů,** celkem 55 respondentů (100 %) uvedlo 32 **respondentů 64 %**, že při nákupu alkoholických nápojů přemýšlí nad zdravotními riziky po požití lihoviny neznámého původu, 15 respondentů (30 %) uvedlo, že nepřemýšlí při nákupu alkoholu nad zdravotními riziky po použití lihoviny neznámého původu a 3 respondenti (6 %) označili jako možnost, nezáleží mi na tom. **V kategorii vyučen** odpovídalo celkem 15 respondentů (100 %), z nich 12 **respondentů 80 %** uvedlo, že při nákupu alkoholických nápojů přemýšlí nad zdravotními riziky po požití lihoviny neznámého původu, 2 respondenti (13,3 %) uvedli, že nepřemýšlí při nákupu alkoholu nad zdravotními riziky po použití lihoviny neznámého původu a 1 respondent (6,7 %) označil jako možnost, nezáleží mi na tom. Z oslovených respondentů odpověděli celkem 4 respondenti, že mají **základní vzdělání** (100 %), z nich 2 **respondenti 50 %** uvedlo, že při nákupu alkoholických nápojů přemýšlí nad zdravotními riziky po požití lihoviny neznámého původu, 1 respondent (25 %) uvedl, že nepřemýšlí při nákupu alkoholu nad zdravotními riziky po použití lihoviny neznámého původu a 1 respondent (25 %) označil jako možnost, nezáleží mi na tom.

Hypotéza 4 je vyvrácena.

ZÁVĚR

Vypracovaná bakalářská práce se věnuje sociálním aspektům v chování společnosti při nákupu alkoholu po prohibici. O české společnosti je známo, že má ke konzumaci alkoholických nápojů velice kladný vztah. Pití alkoholu je většinovou společností tolerováno a ve statistikách obsazuje česká společnost přední příčky v celé Evropě. Vlivem vysoké poptávky se na trhu objevuje také množství výrobců a distributorů alkoholických nápojů, jejichž snahou je z prodeje inkasovat vysoké zisky. Z těchto si ukrajuje svůj podíl stát formou výběru spotřebních daní. Vzhledem k vysokému daňovému zatížení dochází k nelegální výrobě. Výrobky z nelegální výroby, pak ohrožují zdraví celé společnosti. Důvodem pro zavedení částečné prohibice na našem území byla série otrav způsobená požitím lihovin obsahujících nadlimitní množství metanolu. Státem byla provedena opatření, která měla dalším ztrátám na životech zabránit. Avšak k úmrtím dochází i nadále rok a půl po zrušení zákazu prodeje lihovin. Selhal tedy stát a jeho kontrolní mechanismy, nebo selhala celá společnost svým přístupem? Jak vyřešit tento celospolečenský problém? Neměl by každý z nás začít sám u sebe a chránit si to nejcennější tedy své zdraví?

Bakalářská práce je členěna na část teoretickou a část praktickou. Část teoretická se zaměřuje na vývoj a historii výroby lihu a pěstitelského pálení na našem území, také na legislativu upravující výrobu lihu a lihovin v České republice. Dále je do teoretické části zapracována kontrolní činnost Celní správy České republiky v oblasti výroby, distribuce a prodeje lihovin. V neposlední řadě je v práci uveden stručný přehled událostí spojených s vyhlášením prohibice, výskytem zdravotně závadných lihovin, následným úmrtím způsobených jedovatým metanolem.

Praktická část bakalářské práce obsahuje provedený výzkum, v rámci kterého nebyly zjištěny výrazné změny v chování spotřebitele při nákupu alkoholu po prohibici. U většiny respondentů bylo zjištěno, že nakupují alkoholické nápoje pořád stejně jako v době před prohibicí. V rámci výzkumu byly stanoveny čtyři hypotézy, z těchto se tři potvrdili a jedna byla vyvrácena. Autor bakalářské práce se domnívá, že byl splněn cíl bakalářské práce, kterým bylo zjištění sociálních aspektů v chování spotřebitele při nákupu alkoholu po prohibici, analýza spotřebního chování a spotřebitelské preference při nákupu lihovin.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

EDWARDS, Griffith. *Záhadná molekula: mýty a skutečnosti o alkoholu*. Vyd. 1. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2004, 209 s. ISBN 80-7106-696-6.

HAUFT, Jindřich. *Brevíř o českém víně*. 1. vyd. Praha: Středočeské nakladatelství a knihkupectví, 1973, 169 s.

CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2007, 265 s. ISBN 9788024713694

KUBÁTOVÁ, Květa. *Daňová teorie: úvod do problematiky*. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2005, 111 s. ISBN 80-7357-092-0.

SIGMUND, Radim. *Kontrola výroby a oběhu lihu*. České Budějovice: tiskárna MOTOR, národní podnik, Ministerstvo financí, 1958.

SOURNIA, Jean-Charles. *Dějiny pijáctví*. Vyd. 1. Praha: Garamond, 1999, 299 s. ISBN 80-86379-01-9.

ŠEDIVÝ, Václav a Helena VÁLKOVÁ. *Lidé, alkohol, drogy*. 1. vyd. Praha: Naše vojsko, 1988, 158 s.

ŠKOPEK, Josef. *Výroba destilátů z vlastního ovoce*. České Budějovice: Dona, 2003, 139 s. ISBN 80-7322-045-8.

VANČUROVÁ, Alena a Lenka LÁCHOVÁ. *Daňový rozhled: učebnice základů daňového systému České republiky*. Praha: VOX Consult, 1995, 206 s.

Legislativa

Česká republika. Zákon o lihu: a o změně a doplnění zákona č. 455/1991, o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, p. o., 1997, roč. 1997, č. 61, částka 21.

Česká republika. Zákon o odpadech: a o změně některých dalších zákonů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, p. o., 2001, roč. 2001, č. 185, částka 71.

Česká republika. Zákon o povinném značení lihu. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, p. o., 2013, roč. 2013, č. 307, částka 117.

Česká republika. Zákon o povinném značení lihu: a o změně zákona č. 586/1992, o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, p. o., 2004, roč. 2004, č. 676, částka 231.

Česká republika. Zákon o spotřebních daních. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, p. o., 2003, roč. 2003, č. 353, částka 118.

Česká republika. Vyhláška k provedení některých ustanovení zákona o povinném značení lihu. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, p. o., 2013, roč. 2013, č. 334, částka 130.

Česká republika. Vyhláška Ministerstva financí o kontrole výroby lihu a o provedení dalších ustanovení zákona o lihu s tím souvisejících. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, p. o., 1997, roč. 1997, č. 140, částka 49.

Česká republika. Vyhláška Ministerstva zemědělství o technických požadavcích na výrobu, skladování a zpracování lihu. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, p. o., 1997, roč. 1997, č. 141, částka 49.

Česká republika. Vyhláška, kterou se mění vyhláška č. 149/2006 Sb., kterou se provádí zákon č. 676/2004 Sb., o povinném značení lihu: a o změně zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, ve znění zákona č. 545/2005 Sb. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, p. o., 2012, roč. 2012, č. 310, částka 112.

Česká republika. Vyhláška, kterou se provádí zákon č. 676/2004 Sb., o povinném značení lihu: a o změně zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, ve znění zákona č. 545/2005 Sb. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, p. o., 2006, roč. 2006, č. 149, částka 51.

Česká republika. Nařízení vlády: kterým se stanoví formulář dokladu o původu některých druhů lihu, destilátu a některých druhů lihovin. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, p. o., 2012, roč. 2012, č. 317, částka 116.

Nařízení Rady (EHS) č. 2658/87 ze dne 23. července 1987 o celní a statistické nomenklatuře a o společném celním sazebníku, ve znění platném k 1. lednu 2002.

Ostatní zdroje

Aktuálně.cz, *Prohibice v České republice*. [online]. 2012 [cit. 2013-12-05]. Dostupné z http://wiki.aktualne.centrum.cz/prohibice-v-ceske-republice/

Aktuálně.cz, *Rok od začátku metanolové kauzy: 47 mrtvých, desítky obviněných*. [online]. 2012 [cit. 2013-12-04]. Dostupné z http://aktualne.centrum.cz/domaci/grafika/2013/09/03/rok-od-zacatku-metanolove-kauzy-47-mrtvych-desitky/

Aktuálně.cz, *Tak Českem postupuje vlna otrav metanolem*. [online]. 2012 [cit. 2013-12-05]. Dostupné z http://aktualne.centrum.cz/domaci/grafika/2012/10/23/tak-ceskem-postupuje-vlna-otrav-metanolem/

BIOFERM – lihovar Kolín, a.s. *O firmě.* [online]. 2010 [cit. 2013-11-13]. Dostupné z http://www.bioferm-lihovar.cz/ofirme.htm

Celní správa ČR, *Registr značení lihu*. [online]. 2013 [cit. 2013-11-30]. Dostupné z http://www.celnisprava.cz/cz/dane/registr-znl/Stranky/default.aspx

CLO-DOUANE: Kauza METANOL očima správce daně. Plzeň: TYPOS, tiskařské závody, 2012, roč. 46. ISSN 0323-0023.

Částečná prohibice byla už i v česku. V roce 1992. Lidovky.cz. [online]. 2012 [cit. 2013-11-06]. Dostupné z http://www.lidovky.cz/castecna-prohibice-byla-uz-i-v-cesku-v-roce-1992-f35-/zpravy-domov.aspx?c=A120914_213633_ln_domov_mpr

Česko je první na světovém žebříčku konzumace alkoholu a drog. ČTK [online]. 2012 [cit.2013-11-10]. Dostupné z http://www.patria.cz/zpravodajstvi/2066256/cesko-je-prvni-na-svetovem-zebricku-konzumace-alkoholu-a-drog.html

ČESKÝ ROZHLAS 6, *Daňové úniky poškozují státní kasu*. [online]. 2012 [cit. 2013-12-04]. Dostupné z http://www.rozhlas.cz/cro6/stop/_zprava/1115276

Češi nevypijí 16 litrů alkoholu ročně, tvrdí šéf Stocku Plzeň. Naopak, pijí méně. ČTK [online]. 2012 [cit. 2013-11-10]. Dostupné z http://byznys.ihned.cz/c1-55704790-cesi-nevypiji-16-litru-alkoholu-rocne-tvrdi-sef-stock-plzen-naopak-piji-mene

Deník.cz. *Muž z Moravce v pátek večer zemřel na otravu metanolem.* [online]. 2014 [cit. 2014-03-01]. Dostupné z http://havlickobrodsky.denik.cz/nehody/muz-z-moravce-v-patek-vecer-zemrel-na-otravu-metanolem-20140301-mofe.html

ETHANOL ENERGY a.s. *Úvodní strana.* [online]. 2013 [cit. 2013-11-16]. Dostupné z http://www.ethanolenergy.cz/

iDNES.cz, *Metanol zabil i jednadvacetiletou dívku, našli ji mrtvou na ubytovně*. [online]. 2012 [cit. 2013-12-05]. Dostupné z http://zpravy.idnes.cz/na-otravu-metanolem-zemrel-ctvrty-clovek-f17-/krimi.aspx?c=A120911_075523_ domaci_skr

MELZOCH KAREL, *Odborník: Někdo šetří a míchá do alkoholu nebezpečný metanol*. [online]. 2012 [cit. 2013-12-04]. Dostupné z http://tn.nova.cz/zpravy/domaci/odbornik-je-to-fatalni-selhani-nekdo-zamenil-metanol-za-etanol.html

MINISTERSTVO ZDRAVOTNICTVÍ ČR, *Nové mimořádné opatření ze dne 12.9.2012*. [online]. 2012 [cit. 2013-12-04]. Dostupné z http://www.mzcr.cz/dokumenty/mimoradne-opatreni-vyhlasene-ministerstvem-zdravotnictvi-dne-12-9-2012-pod-cj-_6750_883_1.html

MINISTERSTVO ZDRAVOTNICTVÍ ČR, *Nové mimořádné opatření ze dne 14.9.2012*. [online]. 2012 [cit. 2013-12-04]. Dostupné z http://www.mzcr.cz/dokumenty/mimoradne-opatreni-vyhlasene-ministerstvem-zdravotnictvi-dne-14-9-2012-pod-cj-_6766_883_1.html

MINISTERSTVO ZDRAVOTNICTVÍ ČR, *Nové mimořádné opatření ze dne 20.9.2012*. [online]. 2012 [cit. 2013-12-04]. Dostupné z http://www.mzcr.cz/dokumenty//2012 ministerstvo-zdravotnictvi-vyhlasilo-nove-mimoradne-opatreni-cj-mzdr 3276_6809_2501_1.html

MINISTERSTVO ZDRAVOTNICTVÍ ČR, *Nové mimořádné opatření ze dne 27.9.2012*. [online]. 2012 [cit. 2013-12-04]. Dostupné z http://www.mzcr.cz/dokumenty/ministerstvo-zdravotnictvi-vyhlasilo-nove-mimoradne-opatreni-ze-dne-27-92012-s_6828_2604_1.html

Mladá fronta E15.cz, *Na otravu metanolem zemřel další muž, je to 35. oběť*. [online]. 2012 [cit. 2013-12-05]. Dostupné z http://zpravy.e15.cz/domaci/udalosti/na-otravu-metanolem-zemrel-dalsi-muz-je-to-35-obet-932767

MLČOCH, Zbyněk. MUDr. *Historie pití alkoholu a tresty za opilost a opilství.* Alkoholik.cz [online]. 2013 [cit. 2013-11-06]. Dostupné z http://www.alkoholik.cz/zavislost/historie/historie_piti_alkoholu_a_tresty_za_opilost_a_opilstvi.html

Novinky.cz, *Otravy metanolem v Česku stále neberou konce, zemřel 25. člověk*. [online]. 2012 [cit. 2013-12-05]. Dostupné z http://www.novinky.cz/krimi/279569-otravy-metanolem-v-cesku-stale-neberou-konce-zemrel-25-clovek.html

PLUSKA *Mapa najväčších pijanov: Sme tam!*. [online]. 2011 [cit. 2013-11-11]. Dostupné z http://www.pluska.sk/slovensko/politika/mapa-najvacsich-pijanov-sme-tam.html

Rozhlas.cz, *To je čisté, říká o neoznačené lahvi s podezřelým rumem parta horníků*. [online]. 2014 [cit. 2014-17-03]. Dostupné z http://www.rozhlas.cz/zpravy/regiony/_zprava/1327783

SPERGL, Ladislav., *Výroba likérů, pálenky, suroviny, recepty na likéry.* In: tech-info.cz [online]. 2011 [cit. 2013-11-17]. Dostupné z http://www.tech-info.cz/likery.html

Tab.03.03 Spotřeba alkoholických nápojů a cigaret na 1 obyvatele v České republice [online]. 2013 [cit. 2013-11-10]. Dostupné z http://www.czso.cz/cz/cr_1989_ts/0303.pdf

TEREOS TTD, a.s. *Agroetanol TTD – lihovar Dobrovice* [online]. 2013 [cit. 2013-11-16]. Dostupné z http://www.cukrovaryttd.cz/vyroba/zavody/agroetanol-ttd-lihovar-dobrovice/

TEREOS TTD, a.s. *Fúze Moravského lihovaru Kojetín, a.s. do mateřské Tereos TTD, a.s*. [online]. 2012 [cit. 2013-11-13]. Dostupné z http://www.cukrovaryttd.cz/aktuality/fuze-moravskeho-lihovaru-kojetin-a-s-do-materske-tereos-ttd-a-s/

TÝDEN.CZ, *Spotřeba alkoholu klesá. Stále vede pivo a posiluje víno*. [online]. 2013 [cit. 2013-11-10]. Dostupné z http://marketingsales.tyden.cz/rubriky/data/spotreba-alkoholu-klesa-stale-vede-pivo-a-posiluje-vino_275978.html

ZEVAR, s.r.o. *Informační buletin. ZEVAR historie – současnost - budoucnost*. [online]. [cit. 2013-11-16]. Dostupné z http://www.zevar.cz/images/stories/Dokumenty/buletin_maly.pdf

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

ČR Česká republika

EU Evropská unie

EHS Evropské hospodářské společenství

Sb. Sbírka zákonů České republiky

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1 - Spotřeba alkoholických nápojů v litrech na 1 obyvatele v letech 2002 - 2012 v ČR dle ČSÚ

Tabulka č. 2 - Otázka č. 1 – Nakupujete alkoholické nápoje?

Tabulka č. 3 - Otázka č. 2 – Jaký druh alkoholického nápoje nakupujete?

Tabulka č. 4 - Otázka č. 3 – Jaká je Vaše spotřeba alkoholických nápojů v porovnání s dobou před prohibicí?

Tabulka č. 5 - Otázka č. 4 – V případě, že alkoholické nápoje nenakupujete, uveďte z jakého důvodu?

Tabulka č. 6 - Otázka č. 5 – Jaké nákupní místo preferujete při nákupu alkoholických nápojů?

Tabulka č. 7 - Otázka č. 6 – Jakým alkoholickým nápojům dáváte přednost?

Tabulka č. 8 - Otázka č. 7 - Uveďte, podle čeho se rozhodujete při nákupu alkoholických nápojů?

Tabulka č. 9 - Otázka č. 8 – Koupil(a) byste alkoholický nápoj za výrazně nižší cenu, než je běžně dostupný na trhu?

Tabulka č. 10 - Otázka č. 9 – Máte povědomí o ochranných prvcích na spotřebitelském balení lihovin? (Kontrolní páska, označení výrobce, etiketa, šarže)

Tabulka č. 11 - Otázka č. 10 - Koupil(a) byste si o tzv. Metanolové aféře spotřebitelské balení neoznačené kontrolní páskou ke značení lihu?

Tabulka č. 12 - Otázka č. 11 – Přemýšlíte při nákupu lihovin nad zdravotními riziky, které mohou nastat po požití lihoviny neznámého původu?

Tabulka č. 13 - Otázka č. 12 – Do jaké věkové kategorie patříte?

Tabulka č. 14 - Otázka č. 13 - Uveďte Vaše nevyšší dosažené vzdělání?

Tabulka č. 15 - Otázka č. 14 – Jaký je Váš čistý měsíční příjem?

Tabulka č. 16 - Otázka č. 15 – Jaké je Vaše povolání?

Tabulka č. 17 - Otázka č. 16 – Jaké je Vaše pohlaví?

Tabulka č. 18 - Struktura respondentů dle pohlaví s ohledem na nákup alkoholických nápojů

Tabulka č. 19 - Struktura respondentů dle věku a porovnání preferencí při nákupu alkoholických nápojů s ohledem na původ alkoholického nápoje

Tabulka č. 20 - Struktura respondentů dle měsíčního příjmu a vliv ceny při nákupu alkoholických nápojů v závislosti na výši měsíčního příjmu

Tabulka č. 21 - Struktura respondentů dle vzdělání v porovnání s mírou uvažování nad zdravotními riziky při nákupu alkoholických nápojů

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1 - Spotřeba alkoholu ve vybraných zemích Evropské unie zdroj dat Světová zdravotnická organizace (WHO) z let 2000 – 2005

Graf č. 2 - Otázka č. 1 – Nakupujete alkoholické nápoje?

Graf č. 3 - Otázka č. 2 – Jaký druh alkoholického nápoje nakupujete?

Graf č. 4 - Otázka č. 3 – Jaká je Vaše spotřeba alkoholických nápojů v porovnání s dobou před prohibicí?

Graf č. 5 - Otázka č. 4 – V případě, že alkoholické nápoje nenakupujete, uveďte z jakého důvodu?

Graf č. 6 - Otázka č. 5 – Jaké nákupní místo preferujete při nákupu alkoholických nápojů?

Graf č. 7 - Otázka č. 6 – Jakým alkoholickým nápojům dáváte přednost?

Graf č. 8 - Otázka č. 7 - Uveďte, podle čeho se rozhodujete při nákupu alkoholických nápojů?

Graf č. 9 - Otázka č. 8 – Koupil(a) byste alkoholický nápoj za výrazně nižší cenu, než je běžně dostupný na trhu?

Graf č. 10 - Otázka č. 9 – Máte povědomí o ochranných prvcích na spotřebitelském balení lihovin? (Kontrolní páska, označení výrobce, etiketa, šarže)

Graf č. 11 - Otázka č. 10 - Koupil(a) byste si o tzv. Metanolové aféře spotřebitelské balení neoznačené kontrolní páskou ke značení lihu?

Graf č. 12 - Otázka č. 11 – Přemýšlíte při nákupu lihovin nad zdravotními riziky, které mohou nastat po požití lihoviny neznámého původu?

Graf č. 13 - Struktura respondentů dle věku

Graf č. 14 - Struktura respondentů dle vzdělání

Graf č. 15 - Struktura respondentů dle měsíčního příjmu

Graf č. 16 - Struktura respondentů dle povolání

Graf č. 17 - Struktura respondentů dle pohlaví

Graf č. 18 - Struktura respondentů dle pohlaví s ohledem na nákup alkoholických nápojů

Graf č. 19 - Struktura respondentů dle věku a porovnání preferencí při nákupu alkoholických nápojů s ohledem na původ alkoholického nápoje

Graf č. 20 - Struktura respondentů dle měsíčního příjmu a vliv ceny při nákupu alkoholických nápojů v závislosti na výši měsíčního příjmu

Graf č. 21 - Struktura respondentů dle vzdělání v porovnání s mírou uvažování nad zdravotními riziky při nákupu alkoholických nápojů

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek č. 1 - Schéma výrobního zařízení pěstitelské pálenice s vyznačením umístění úředních závěr

Obrázek č. 2 - Počet úmrtí v metanolové kauze do 9. 3. 2014

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha PI - Dotazník

Příloha PII – Počet pěstitelských pálenic v jednotlivých krajích ČR

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

Dobrý den,

jmenuji se Václav Pros a v současnosti zpracovávám bakalářskou práci na téma "Sociální aspekty v chování společnosti při nákupu alkoholu po prohibici", jejíž součástí je výzkumná část zaměřená na chování spotřebitelů při nákupu alkoholických nápojů. Chtěl bych Vás tímto požádat o spolupráci na prováděném výzkumu a to vyplněním tohoto anonymního dotazníku. Veškeré Vámi uvedené údaje budou použity pouze pro potřeby bakalářské práce.

Vámi zvolenou odpověď prosím zakroužkujte. Pouze u otázky č. 2 je možné zvolit více odpovědí.

Děkuji za Váš čas.

Otázka:

1. Nakupujete alkoholické nápoje?

a) ano

b) ne

2. Jaký druh alkoholického nápoje nakupujete?

a) pivo

b) víno

c) tvrdý alkohol (15 % alkoholu a více)

3. Jaká je Vaše spotřeba alkoholických nápojů v porovnání s dobou před prohibicí?

a) pořád stejná

b) menší

c) větší

4. V případě, že alkoholické nápoje nenakupujete, uveďte z jakého důvodu.

a) jsem abstinent

b) mám obavy o svoje zdraví

c) nemám dostatek finančních prostředků

d)mám jiný důvod (uveďte jaký)

…….....

5. Jaké nákupní místo preferujete při nákupu alkoholických nápojů?

a) supermarket

b) specializované prodejny

c) stánek s občerstvením

6. Jakým alkoholickým nápojům dáváte přednost?

a) tuzemské výroby

b) zahraniční výroby

c) na původu mi nezáleží

7. Uveďte, podle čeho se rozhodujete při nákupu alkoholických nápojů.

a) cena

b) výrobce

c) množství

d) mám jiné hlavní kritérium (uveďte jaké)

……..

8. Koupil(a) byste alkoholický nápoj za výrazně nižší cenu, než je běžně dostupný na trhu?

a) ano

b) ne

9. Máte povědomí o ochranných prvcích na spotřebitelském balení lihovin? (Kontrolní páska, označení výrobce, etiketa, šarže)

a) ano, kontroluji je při nákupu

b) ne, nemám, nic mi neříkají

10. Koupil(a) byste si po tzv. Metanolové aféře spotřebitelské balení neoznačené kontrolní páskou ke značení lihu?

a) ano

b) ne

11. Přemýšlíte při nákupu lihovin nad zdravotními riziky, které mohou nastat po požití lihoviny neznámého původu?

a) ano

b) ne

c) nezáleží mi na tom

12. Do jaké věkové kategorie patříte?

a) 18 – 30 let

b) 31 – 45 let

c) 46 – 60 let

d) 61 let a více

13. Uveďte Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

a) základní

b) vyučen

c) středoškolské

d) vyšší odborné či vysokoškolské

e) jsem bez vzdělání

14. Jaký je Váš čistý měsíční příjem?

a) do 10 000 Kč

b) od 10 001 do 20 000 Kč

c) od 20 001 do 30 000 Kč

d) 30 001 Kč a více

15. Jaké je vaše povolání?

a) zaměstnanec

b) podnikatel/OSVČ

c) nezaměstnaný

d) na rodičovské dovolené

e) student

f) důchodce

g) jiné (uveďte) ……

16. Jaké je Vaše pohlaví?

a) muž

b) žena

PŘÍLOHA P II: TABULKA - POČET PĚSTITELSKÝCH PÁLENIC V JEDNOTLIVÝCH KRAJÍCH ČESKÉ REPUBLIKY

Celní úřad:	**Počet pěstitelských pálenic:**
CÚ pro hlavní město Prahu	3
CÚ pro Jihočeský kraj	19
CÚ pro Jihomoravský kraj	104
CÚ pro Karlovarský kraj	4
CÚ pro Královéhradecký kraj	15
CÚ pro Liberecký kraj	0
CÚ pro Moravskoslezský kraj	58
CÚ pro Olomoucký kraj	84
CÚ pro Pardubický kraj	22
CÚ pro Plzeňský kraj	0
CÚ pro Středočeský kraj	27
CÚ pro Ústecký kraj	15
CÚ pro Kraj Vysočina	53
CÚ pro Zlínský kraj	95
CÚ pro Praha Ruzyně	0
Celkem:	499